

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ
<http://courses.softlab.ntua.gr/progintro/>

Διδάσκοντες: Στάθης Ζάχος (zachos@cs.ntua.gr)
Νίκος Παπασπύρου (nickie@softlab.ntua.gr)
Δημήτρης Φωτάκης (fotakis@cs.ntua.gr)

Διαφάνειες παρουσιάσεων

- ✓ Εισαγωγή στην πληροφορική
- ✓ Εισαγωγή στον προγραμματισμό με τη γλώσσα **Pascal**
- ✓ Μεθοδολογία αλγοριθμικής επίλυσης προβλημάτων

18/1/13

Εισαγωγή

(i)

◆ Σκοπός του μαθήματος

- Εισαγωγή στην πληροφορική (computer science)
- Εισαγωγή στον προγραμματισμό ηλεκτρονικών υπολογιστών (H/Y)
- Μεθοδολογία αλγοριθμικής επίλυσης προβλημάτων

Εισαγωγή

(ii)

◆ Αλγόριθμος

- Πεπερασμένη ακολουθία ενεργειών που περιγράφει τον τρόπο επίλυσης ενός προβλήματος
- Εφαρμόζεται σε δεδομένα (data)

◆ Πρόγραμμα

- Ακριβής περιγραφή ενός αλγορίθμου σε μια τυπική γλώσσα που ονομάζεται γλώσσα προγραμματισμού

Εισαγωγή

(iii)

◆ Φυσική γλώσσα

- Χωρίς τόσο αυστηρούς συντακτικούς περιορισμούς
- Μεγάλη πυκνότητα και σημασιολογική ικανότητα

◆ Τυπική γλώσσα

- Αυστηρότατη σύνταξη και σημασιολογία

◆ Γλώσσα προγραμματισμού

- Τυπική γλώσσα στην οποία μπορούν να περιγραφούν υπολογισμοί
- Εκτελέσιμη από έναν ηλεκτρονικό υπολογιστή

Εισαγωγή

(iv)

◆ Πληροφορική

Ηλεκτρονικοί
υπολογιστές
(engineering)

Σχεδίαση και
κατασκευή

↔ Μαθηματικά

Θεωρία και
αναλυτική μέθοδος

◆ Κεντρική έννοια:
υπολογισμός (computation)

Εισαγωγή

(v)

◆ Πληροφορική: μαθηματοποίηση της μεθοδολογίας των μηχανικών

- Απαιτήσεις – Πρόβλημα
- Προδιαγραφές
- Σχεδίαση
- Υλοποίηση
- Εμπειρικός έλεγχος – Θεωρητική επαλήθευση
- Βελτιστοποίηση
- Πολυπλοκότητα (κόστος πόρων-αγαθών)
- Τεκμηρίωση
- Συντήρηση

Έννοιες που υπήρχαν για τους μηχανικούς, στην πληροφορική τυποποιήθηκαν, πήραν μαθηματική μορφή, άρα μπορεί κανείς να επιχειρηματολογήσει με αυτές τις έννοιες χρησιμοποιώντας αποδείξεις.

Εισαγωγή (vi)

◆ Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Σκοπός: να μάθεις να σκέφτεσαι

- Η Ευκλείδεια Γεωμετρία (με τη βασική διδακτική της αξία) απουσιάζει από το πρόγραμμα σπουδών εδώ και χρόνια.
- Αποτέλεσμα: όπως είδαμε και στις πανελλήνιες εξετάσεις δίνεται έμφαση στην αποστήθιση ανουσιών θεωρημάτων και γνώσεων διαφορικού και απειροστικού λογισμού. Η ικανότητα μαθηματικής επίλυσης απλών αλλά πρωτότυπων προβλημάτων δεν παίζει ρόλο.
- Απουσία γνώσεων συνδυαστικής (μέτρηση περιπτώσεων, τρίγωνο Pascal).
- Εφαρμογή των αποστηθισμένων κανόνων;
- Άλγεβρα: αν ρωτήσω έναν τελειόφοιτο Λυκείου πόσο κάνει 107×93 θα δυσκολευτεί πολύ να απαντήσει, ενώ φυσικά γνωρίζει ότι $(\alpha + \beta)(\alpha - \beta) = \alpha^2 - \beta^2$

Εισαγωγή (vii)

◆ Οι μαθητές αγνοούν την έννοια του “αποδοτικού αλγόριθμου”

- π.χ. μαθαίνουν ένα μη-αποδοτικό αλγόριθμο για την εύρεση του Μ.Κ.Δ. ενώ ο αλγόριθμος του Ευκλείδη απουσιάζει από την ύλη

◆ Πρόταση

- Εισαγωγή της Θεωρητικής Πληροφορικής στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση για όλους τους μαθητές
- Μεθοδολογία επίλυσης προβλημάτων με σχεδίαση και υλοποίηση αλγορίθμων

Εισαγωγή (viii)

◆ Τριτοβάθμια εκπαίδευση

- Η τεχνολογία αλλάζει αέναα και γρήγορα – τα θεμέλια μένουν
- Αυτά τα θεμέλια πρέπει να είναι η ραχοκοκαλιά στην τριτοβάθμια εκπαίδευση: έμφαση στην αλγοριθμική σκέψη σε αντιδιαστολή με τις τεχνολογικές δεξιότητες (computer literacy)
- Computer science, computing science, informatics
- Dijkstra: η Επιστήμη των Υπολογιστών έχει τόση σχέση με τους υπολογιστές όση και η Αστρονομία με τα τηλεσκόπια
- Primality: σημαντικό επίτευγμα σε μία χώρα χωρίς υποδομές

Εισαγωγή (ix)

◆ Να μην ξεχνάμε ότι

- Το να κάνεις λάθη είναι ανθρώπινο.
- Για να τα κάνεις θάλασσα χρειάζεται υπολογιστή!

Εισαγωγή (x)

◆ Κατασκευή υπολογιστικών μηχανών

- Αρχαιότητα: υπολογιστικές μηχανές, μηχανισμός των Αντικυθήρων, κ.λπ.
- 17ος αιώνας, Pascal και Leibniz, μηχανικές υπολογιστικές αριθμομηχανές ⇒ στοιχειώδεις αριθμητικές πράξεις
- 1830–1840, Babbage, “αναλυτική μηχανή” ⇒ λογάριθμοι, τριγωνομετρικές συναρτήσεις
- 1880–1890, Hollerith, μηχανή με διάτρητες κάρτες για την αυτοματοποίηση των εκλογών

Εισαγωγή (xi)

◆ Κατασκευή υπολογιστών

- 1920–1930, Bush, ηλεκτρική (αναλογική) υπολογιστική μηχανή ⇒ διαφορικές εξισώσεις
- ~1940, Zuse, ηλεκτρονική (ψηφιακή) υπολογιστική μηχανή ⇒ πρόγραμμα και δεδομένα, χωριστά
- 1945–1950, μοντέλο von Neumann ⇒ πρόγραμμα και δεδομένα, από κοινού
- 1950–σήμερα, ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας των ηλεκτρονικών υπολογιστών

Εισαγωγή (xii)

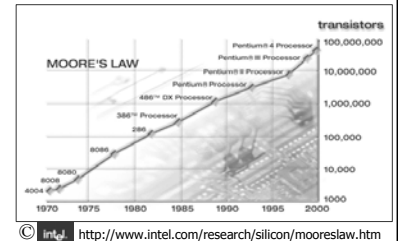
◆ Κατασκευή υπολογιστών

- 1952– main frames IBM 650, 7000, 360
- 1965– mini computers DEC PDP-8
- 1977– personal computers Apple II
- 1981 IBM PC
- 1983, 1984 Apple: Lisa, Macintosh
- 1985– internet
- 1990– world wide web
- 2000– PDA, smartphones, κ.λπ.

Εισαγωγή (xiii)

◆ Μηχανικοί υπολογιστών

- Tom Watson, IBM, 1945
Ο κόσμος χρειάζεται περίπου 5 υπολογιστές
- Gordon Moore, Intel, 1965
Η πυκνότητα του hardware στα ολοκληρωμένα κυκλώματα διπλασιάζεται κάθε 18 μήνες

© Intel <http://www.intel.com/research/silicon/mooreslaw.htm>

Εισαγωγή (xiv)

◆ Θεμέλια της πληροφορικής

- Μαθηματική λογική
- Αριστοτέλης: συλλογισμοί

$$\frac{A \quad A \rightarrow B}{B} \quad (\text{modus ponens})$$

- Ευκλείδης: αξιωματική θεωρία
- Αρχές 20ου αιώνα, Hilbert
⇒ αξίωμα, θεώρημα, τυπική απόδειξη

Εισαγωγή (xv)

◆ Πρόγραμμα του Leibniz:

- θεμελίωση των μαθηματικών
- γλώσσα για όλα τα μαθηματικά
- θεωρία
- συνεπής (consistent) και πλήρης (complete)

$$A \wedge \neg A \quad \text{αντίφαση}$$

◆ Γλώσσα (Boole, De Morgan, Frege, Russel)

- προτασιακός λογισμός $\wedge, \vee, \neg, \rightarrow, \leftrightarrow$
- κατηγορηματικός λογισμός \forall, \exists

Εισαγωγή (xvi)

◆ Θεωρία

- Συνολοθεωρία, Cantor, Frege \in
- Παράδοξο του Russel

$$A = \{ x \mid x \notin x \}$$

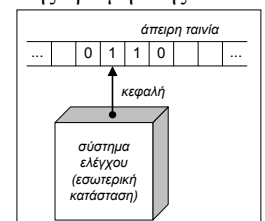
$$\begin{array}{l} A \in A \rightarrow A \notin A \\ A \notin A \rightarrow A \in A \end{array}$$

- Άλλες θεωρίες συνόλων (ZF, κ.λπ.)
- Άλλες θεωρίες για τη θεμελίωση των μαθηματικών (θεωρία συναρτήσεων, κατηγοριών, κ.λπ.)
- 1920–1930, προσπάθειες για απόδειξη συνέπειας

Εισαγωγή (xvii)

◆ Συνέπεια και πληρότητα

- 1931, Gödel, θεώρημα μη πληρότητας
⇒ δεν είναι δυνατόν να κατασκευαστεί συνεπής και πλήρης θεωρία της αριθμητικής
- 1936, Turing,
⇒ μη αποκρίσιμες (undecidable) προτάσεις
⇒ μηχανή Turing, υπολογισιμότητα

Εισαγωγή (xviii)

◆ Μη πληρότητα (incompleteness)

- David Hilbert, 1862-1943
- Kurt Gödel, 1906-1978 (ασιτία)
- Δοξιάδης
 - Incompleteness: a play and a theorem
 - Ο θείος Πέτρος και η εικασία του Goldbach
- Παπαδημητρίου
 - Το χαμόγελο του Turing
- Hoffstadter
 - Gödel, Escher, and Bach

Εισαγωγή (xix)

◆ Κλάδοι της πληροφορικής

- Αλγόριθμοι και δομές δεδομένων
- Γλώσσες προγραμματισμού
- Αρχιτεκτονική υπολογιστών και δικτύων
- Αριθμητικοί και συμβολικοί υπολογισμοί
- Λειτουργικά συστήματα
- Μεθοδολογία – τεχνολογία λογισμικού
- Βάσεις δεδομένων και διαχείριση πληροφοριών
- Τεχνητή νοημοσύνη και ρομποτική
- Επικοινωνία ανθρώπου – υπολογιστή

Εισαγωγή (xx)

◆ Υπολογιστής

- επεξεργαστής
- μνήμη
- συσκευές εισόδου/εξόδου

◆ Ιδιότητες

- αυτόματο χωρίς εξυπνάδα
- μεγάλη ταχύτητα
- ακρίβεια στις πράξεις

Γλώσσες προγραμματισμού (i)

◆ Γλώσσα μηχανής

```
0110110 11011011  
διεύθυνση εντολή
```

◆ Συμβολική γλώσσα (assembly)

```
label: add ax, bx  
διεύθυνση πράξη/δεδομένα
```

◆ Γλώσσες χαμηλού και υψηλού επιπέδου

◆ Υλοποίηση γλωσσών προγραμματισμού

- μεταγλωττιστής (compiler)
- διερμηνέας (interpreter)

Γλώσσες προγραμματισμού (ii)

◆ Κυριότερες γλώσσες, ιστορικά

1950
1960 FORTRAN, LISP, COBOL, Algol, BASIC, PL/I
1970 **Pascal, C**, Smalltalk, Prolog, ML, Logo
1980 C++, Modula-2, Ada, Perl
1990 Java, Python, Ruby, Haskell, PHP
2000 C#, ...

Γλώσσες προγραμματισμού (iii)

◆ Pascal

- Niklaus Wirth (1971)
- Γλώσσα γενικού σκοπού (general purpose)
- Ευνοεί το συστηματικό και δομημένο προγραμματισμό

◆ C

- Dennis Ritchie (1972)
- Γενικού σκοπού αλλά χαμηλότερου επιπέδου
- Ευνοεί τον προγραμματισμό συστημάτων

Pascal

Ασκήσεις (i)

```
PROGRAM Hello1 ()
{
  WRITELN("hello world");
}

PROGRAM Hello2 ()
{
  WRITELN("hello ", "world");
}

PROGRAM Hello3 ()
{
  WRITE("hello "); WRITELN("world");
}

PROGRAM Hello4 ()
{
  WRITE("hello world"); WRITELN();
}
```

Ασκήσεις (Pascal) (i)

```
program Hello1(output);
begin
  writeln('hello world')
end.

program Hello2(output);
begin
  writeln('hello ', 'world')
end.

program Hello3(output);
begin
  write('hello '); writeln('world')
end.

program Hello4(output);
begin
  write('hello world'); writeln
end.
```

Ασκήσεις (C) (i)

```
#include <stdio.h>
void main ()
{
  printf("hello world\n");
}

#include <stdio.h>
void main ()
{
  printf("hello " "world\n");
}

#include <stdio.h>
void main ()
{
  printf("hello ");
  printf("world\n");
}

#include <stdio.h>
void main ()
{
  printf("hello world");
  printf("\n");
}
```

Ασκήσεις (ii)

```
PROC hello()
{
  WRITELN("hello world");
}

PROGRAM Hello5 ()
{
  hello(); hello()
  hello(); hello()
}

PROC hello()
{
  WRITELN("hello world");
}

PROGRAM Hello6 ()
{
  int i;
  FOR(i,1 TO 20) hello();
}
```

Ασκήσεις (Pascal) (ii)

```
program Hello5(output);
  procedure hello;
  begin
    writeln('hello world')
  end;
begin
  hello; hello
end.

program Hello6(output);
  var i : integer;
  procedure hello;
  begin
    writeln('hello world')
  end;
begin
  for i:=1 to 20 do hello
end.
```

Ασκήσεις (C) (ii)

```
#include <stdio.h>

void hello()
{
  printf("hello world\n");
}

void main()
{
  hello(); hello()
}

#include <stdio.h>

void hello()
{
  printf("hello world\n");
}

void main()
{
  int i;
  for (i=0; i<20; i++)
    hello();
}
```

Ασκήσεις

(iii)

```
int i;

PROC num_hello()
{
  WRITELN(i, " hello world");
}

PROGRAM Hello7()
{
  const int n = 20;

  FOR(i,1 TO n) num_hello();
}
```

Ασκήσεις (Pascal)

(iii)

```
program Hello7(output);
  const n = 20;
  var i : integer;
  procedure num_hello;
  begin
    writeln(i, ' hello world')
  end;
begin
  for i:= 1 to n do num_hello
end.
```

Ασκήσεις (C)

(iii)

```
#include <stdio.h>
const int n=20;
int i;

void num_hello()
{
  printf("%d hello world\n", i);
}

void main()
{
  for (i=0; i<n; i++)
    num_hello();
}
```

Ασκήσεις

(iv)

```
PROC hello()
{
  WRITELN("hello world");
}

PROGRAM Hello9()
{
  int i,n;
  WRITELN("Give number of greetings ",
          "then press <enter>:");
  n = READ_INT();
  FOR(i,1 TO n) hello();
}
```

Ασκήσεις (Pascal)

(iv)

```
program Hello9(input,output);
  var i,n : integer;
  procedure hello;
  begin
    writeln('hello world')
  end;
begin
  writeln('Give number of greetings ',
          'then press <enter>:');
  read(n);
  for i:= 1 to n do hello
end.
```

Ασκήσεις (C)

(iv)

```
#include <stdio.h>
void hello()
{
  printf("hello world\n")
}
void main()
{
  int i,n;
  printf("Give number of greetings "
          "then press <enter>:");
  scanf("%d", &n);
  for (i=0; i<n; i++) hello();
}
```

Ασκήσεις (v)

```
PROC hello()
{
  WRITE("hello world");
}

PROGRAM Hello10()
{
  int i,n;

  WRITELN("Give number of greetings ",
          "then press <enter>:");
  n = READ_INT();
  if (n < 0) WRITELN("# is negative")
  else FOR(i,1 TO n) hello();
}
```

Ασκήσεις (Pascal) (v)

```
program Hello10(input,output);
var i,n : integer;
procedure hello;
begin
  writeln('hello world')
end;
begin
  writeln('Give number of greetings ',
          'then press <enter>:');
  readln(n);
  if n < 0 then writeln('# is negative')
  else for i:= 1 to n do hello
end.
```

Ασκήσεις (C) (v)

```
#include <stdio.h>
void hello()
{
  printf("hello world\n");
}
void main()
{
  int i,n;
  printf("Give number of greetings "
        "then press <enter>");
  scanf("%d\n",&n);
  if (n<0)
    printf("#is negative\n");
  else
    for (i=0;i<n;i++) hello();
}
```

Δομή του προγράμματος (i)

PROGRAM example1()

επικεφαλίδα

```
{
  REAL r, a;
  WRITE("Give the radius: ");
  r = READ_REAL();
  a = 3.1415926 * r * r;
  WRITELN("The area is: ", a);
}
```

σώμα = block

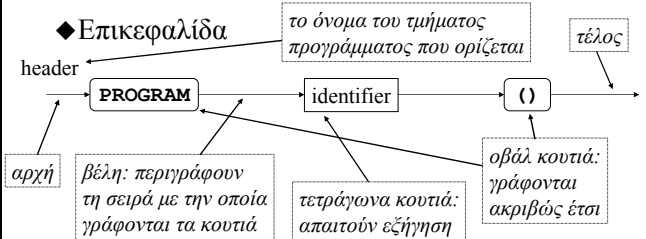
Δομή του προγράμματος (C) (i)

```
#include <stdio.h>
```

```
int i, j;
```

```
void main()
{
  i=15; j=23;
  printf("sum of i and j is: ");
  i=i+j;
  printf("%d", i);
}
```

Δομή του προγράμματος (ii)

Συντακτικό διάγραμμα

- περιγράφει τη σύνταξη ενός τμήματος του προγράμματος

Δομή του προγράμματος (iii)

◆ Δηλώσεις μεταβλητών

- μεταβλητή: ένα «κουτί» της μνήμης του υπολογιστή όπου μπορεί να αποθηκευτεί μια πληροφορία (ένα δεδομένο)
- στο τμήμα δηλώσεων ορίζουμε όλες τις μεταβλητές που χρησιμοποιεί το πρόγραμμα
- για κάθε μεταβλητή ορίζουμε το όνομά της και τον τύπο της, δηλαδή το πεδίο των δυνατών τιμών που μπορεί η μεταβλητή να πάρει

```
int i;
```

Δομή του προγράμματος (iv)

◆ Απλοί τύποι μεταβλητών

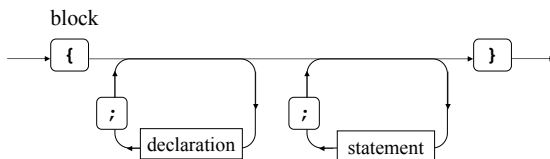
- **int** ακέραιοι αριθμοί 0, 1, -3
- **REAL** πραγματικοί αριθμοί 3.14
- **char** χαρακτήρες 'a'
- **bool** λογικές τιμές true, false

◆ Δήλωση περισσότερων μεταβλητών

```
int i, j, k;  
REAL x, y;      char ch;  
bool changed;
```

Δομή του προγράμματος (v)

◆ Σώμα, block

◆ Σχόλια

```
REAL x, y; /* οι συντεταγμένες  
           του κέντρου */  
REAL r; // η ακτίνα
```

Τί σημαίνει ορθό πρόγραμμα (i)

◆ Συντακτική ορθότητα

- το πρόγραμμα πρέπει να υπακούει στους συντακτικούς κανόνες της γλώσσας προγραμματισμού

◆ Συντακτικά σφάλματα στην **Pascal**

- εμφανίζονται όταν δεν ικανοποιούνται τα συντακτικά διαγράμματα
- παράδειγμα:
(PROGRAM) example

Τί σημαίνει ορθό πρόγραμμα (ii)

◆ Νοηματική ορθότητα

- το πρόγραμμα πρέπει να υπακούει τους νοηματικούς κανόνες της γλώσσας προγραμματισμού

◆ Νοηματικά σφάλματα στην **Pascal**

- εσφαλμένη χρήση τελεστών
`n = "a" * 3;`
- χρήση μεταβλητών χωρίς δήλωση
`int n, i;
n = i + j;`

Τί σημαίνει ορθό πρόγραμμα (iii)

◆ Σημασιολογική ορθότητα

- όταν το πρόγραμμα εκτελείται, πρέπει να κάνει ακριβώς αυτό που θέλουμε να κάνει

◆ Σημασιολογικά σφάλματα στην **Pascal**

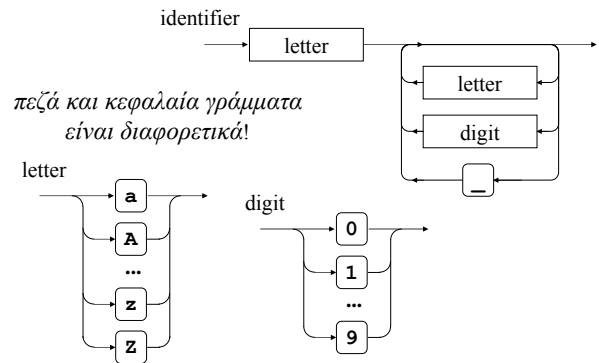
- προέρχονται από την κακή σχεδίαση ή την κακή υλοποίηση του προγράμματος
- αυτά τα σφάλματα ονομάζονται συνήθως bugs και η διαδικασία εξάλειψής τους debugging

```
x1 = (-b + sqrt(b*b-4*a*c)) / (2*a);  
      sqrt      διαίρεση με το μηδέν
```


Τί σημαίνει ορθό πρόγραμμα (iv)

- ◆ Ο μεταγλωττιστής μπορεί να εντοπίσει σε ένα πρόγραμμα την ύπαρξη
 - συντακτικών σφαλμάτων
 - νοηματικών σφαλμάτων
- ◆ Τυπώνει κατάλληλα μηνύματα σφάλματος
- ◆ Ο προγραμματιστής είναι υπεύθυνος για
 - τη διόρθωση των παραπάνω
 - τον εντοπισμό και τη διόρθωση σημασιολογικών σφαλμάτων

Συντακτικά διαγράμματα

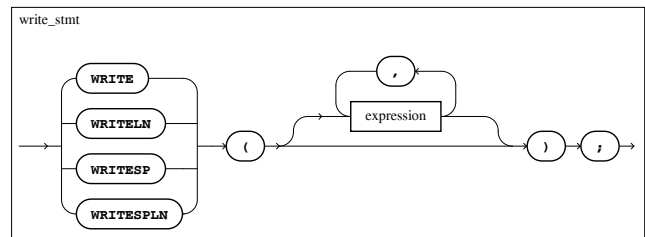
Ανάθεση τιμής σε μεταβλητή

- ◆ Παραδείγματα αναθέσεων

```
n = 2;  
pi = 3.14159;  
done = true;  
ch = 'b';  
counter = counter + 1;  
x1 = (-b + sqrt(b*b-4*a*c)) / (2*a);
```

Έξοδος στην οθόνη (i)

- ◆ Συντακτικό διάγραμμα

Έξοδος στην οθόνη (ii)

- ◆ Έξοδος στην οθόνη

```
WRITELN("Hello world!");  
WRITELN("Hell", "o wor", "ld!");
```
- ◆ Έξοδος χωρίς αλλαγή γραμμής

```
WRITE("Hel");  
WRITELN("lo w", "orld!");
```

Έξοδος στην οθόνη (iii)

- ◆ Έξοδος στην οθόνη

```
x = 6;  
x = 6;  
WRITE("x");  
WRITE(" = ");  
WRITE(x);  
WRITELN();  
WRITELN("3*x-1 = ", 3*x-1);  
WRITELN("x*(x+1) = ", x*(x+1));
```
- ```
x = 6
3*x-1 = 17
x*(x+1) = 42
```

## Έξοδος στην οθόνη (iv)

### ◆ Έξοδος στην οθόνη

```
WRITELN(4, 2);
WRITESPLN(4, 2);
WRITE(6, 6);
WRITELN(6);
WRITESP(6, 6);
WRITESPLN(6);
```

```
42
4 2
666
6 66
```

Είσοδος από το πληκτρολόγιο (i)

◆ Είσοδος από το πληκτρολόγιο

```
n = READ_INT();
r = READ_REAL();
c = getchar();
```

◆ Είσοδος από το πληκτρολόγιο και διάβασμα μέχρι το τέλος της γραμμής

```
SKIP_LINE();
```

Είσοδος από το πληκτρολόγιο (ii)

```
PROGRAM example1()
{
 REAL r, a;

 WRITE("Give the radius: ");
 r = READ_REAL();
 a = 3.1415926 * r * r;
 WRITELN("The area is: ", a);
}
```

Είσοδος από το πληκτρολόγιο (iii)

```
PROGRAM operation()
{
 int first, second, result;
 char operator;

 first = READ_INT();
 operator = getchar();
 second = READ_INT();

 switch (operator) {
 case '+': result = first + second; break;
 case '-': result = first - second; break;
 case '*': result = first * second; break;
 case '/': result = first / second; break;
 }
 WRITELN("The result is: ", result);
}
```

Επικοινωνία με το χρήστη (C) (iv)

◆ Παράδειγμα

```
#include <stdio.h>
void main()
{
 int n, m, sum;
 printf("Προσθέτω δύο ακέραιους\n");
 printf("Δώσε το n: ");
 scanf("%d\n", &n);
 printf("Δώσε το m: ");
 scanf("%d\n", &m);
 sum = n + m;
 printf("Το άθροισμα %d + %d είναι: ", n, m);
 printf("%d\n", sum);
}
```

Είσοδος από το πληκτρολόγιο (iv)

◆ Αποθηκευτικός χώρος (buffer)

- παρεμβάλλεται μεταξύ του πληκτρολογίου και του προγράμματος
- εκεί αποθηκεύονται προσωρινά τα δεδομένα που πληκτρολογεί ο χρήστης μέχρι να διαβαστούν από το πρόγραμμα
- η εισαγωγή στο buffer γίνεται με το πάτημα του πλήκτρου enter
- αρχικά ο buffer είναι κενός

Είσοδος από το πληκτρολόγιο (v)

```
PROGRAM addition1()
{
 int first, second;
 WRITE("First: "); first = READ_INT();
 WRITE("Second: "); second = READ_INT();
 WRITELN("Result: ", first + second);
}
```

Είσοδος από το πληκτρολόγιο (vi)

◆ Πρώτη εκτέλεση παραδείγματος

```
First: 3.␣
Second: 6.␣
Result: 9
```

◆ Δεύτερη εκτέλεση παραδείγματος

```
First: 3 6.␣
Second: Result: 9
```

Είσοδος από το πληκτρολόγιο (vii)

```
PROGRAM addition2()
{
 int first, second;
 WRITE("First: "); first = READ_INT();
 SKIP_LINE();
 WRITE("Second: "); second = READ_INT();
 WRITELN("Result: ", first + second);
}
```

Είσοδος από το πληκτρολόγιο (viii)

◆ Πρώτη εκτέλεση παραδείγματος

```
First: 3.␣
Second: 6.␣
Result: 9
```

◆ Δεύτερη εκτέλεση παραδείγματος

```
First: 3 6.␣
Second: 6.␣
Result: 9
```

Αριθμητικές παραστάσεις (i)

◆ Απλές παραστάσεις

- σταθερές και μεταβλητές

◆ Απλές πράξεις

- πρόσθεση, αφαίρεση +, -
- πολλαπλασιασμός *
- διαίρεση πραγματικών αριθμών /
- ηλίκιο ακέραιας διαίρεσης / *προσοχή!*
- υπόλοιπο ακέραιας διαίρεσης % MOD
- πρόσημα +, -

Αριθμητικές παραστάσεις (ii)

◆ Παραδείγματα

- $1 + 1 \rightarrow 2$ τύπου **int**
- $1.0 + 2.0 \rightarrow 3.0$ τύπου **REAL**
- $1 + 3.0 \rightarrow 4.0$ τύπου **REAL**
- $5 / 2 \rightarrow 2$ ακέραιο ηλίκιο
- $5 \% 2 \rightarrow 1$ ακέραιο υπόλοιπο
- $5.0 / 2 \rightarrow 2.5$ διαίρεση **REAL**
- $5.0 \% 2 \rightarrow \text{✗}$ *απαγορεύεται!*

◆ Πραγματική διαίρεση μεταξύ ακεραίων;

```
int x=42, y=17; WRITE(1.0 * x / y);
```

Αριθμητικές παραστάσεις (iii)

- ◆ Προτεραιότητα τελεστών
  - π.χ. $5+3*x-y \equiv 5+(3*x)-y$
- ◆ Προσεταιριστικότητα τελεστών
  - π.χ. $x-y+1 \equiv (x-y)+1$
- ◆ Σειρά εκτέλεσης των πράξεων
  - καθορίζεται εν μέρει από την προτεραιότητα και την προσεταιριστικότητα των τελεστών
  - γενικά όμως εξαρτάται από την υλοποίηση
  - π.χ. $(x+1)*(y-1)$

Λογικές παραστάσεις (i)

- ◆ Συγκρίσεις
  - ισότητα, ανισότητα ==, !=
  - μεγαλύτερο, μικρότερο >, <
  - μεγαλύτερο ή ίσο, μικρότερο ή ίσο >=, <=
- ◆ Λογικές πράξεις
  - σύζευξη (και) && AND
  - διάζευξη (ή) || OR
  - άρνηση (όχι) ! NOT

Λογικές παραστάσεις (ii)

- ◆ Πίνακες αλήθειας λογικών πράξεων

p	q	p AND q p && q	p	q	p OR q p q
false	false	false	false	false	false
false	true	false	false	true	true
true	false	false	true	false	true
true	true	true	true	true	true

σύζευξη

p	NOT p ! p
false	true
true	false

διάζευξη

άρνηση

Προτεραιότητα τελεστών (i)

Τελεστής	Σημασία	Προσεταιριστικότητα
+ - ! NOT	πρόσημα, λογική άρνηση	—
* / %	πολλαπλασιασμός, διαίρεση	αριστερά
+ -	πρόσθεση, αφαίρεση	αριστερά
< <= >= >	σύγκριση	αριστερά
== !=	ισότητα	αριστερά
&& AND	λογική σύζευξη	αριστερά
OR	λογική διάζευξη	αριστερά

επάνω: μεγάλη προτεραιότητα

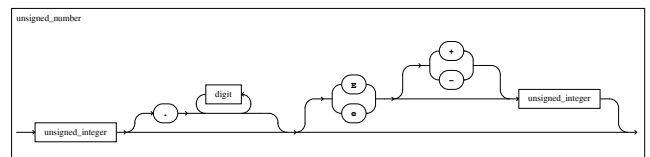
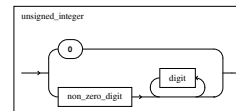
κάτω: μικρή προτεραιότητα

Προτεραιότητα τελεστών (ii)

- ◆ Προτεραιότητα τελεστών
  - π.χ. $\text{NOT } p \text{ AND } q \text{ OR } r$
 $\equiv ((\text{NOT } p) \text{ AND } q) \text{ OR } r$
  - π.χ. $x>3 \text{ AND NOT } y+z==5$ λάθος!
 $\equiv (x>3) \text{ AND } ((\text{NOT } y)+z)==5)$
  - π.χ. $x>3 \text{ AND NOT } (y+z==5)$ σωστό
 $\equiv (x>3) \text{ AND } (\text{NOT } ((y+z)==5))$
- Όταν δεν είμαστε σίγουροι, δε βλέπεται να χρησιμοποιούμε επιπλέον παρενθέσεις!

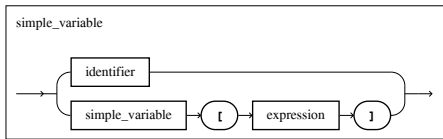
Σύνταξη παραστάσεων (i)

- ◆ Σταθερές

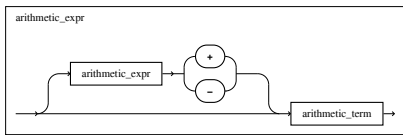

Σύνταξη παραστάσεων (ii)

◆ Μεταβλητές (απλές)

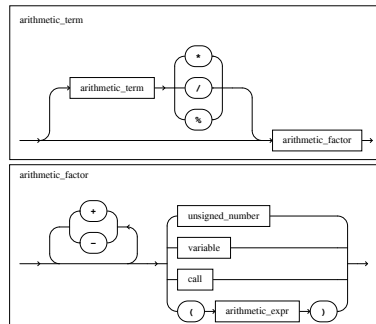

◆ Αριθμητικές παραστάσεις

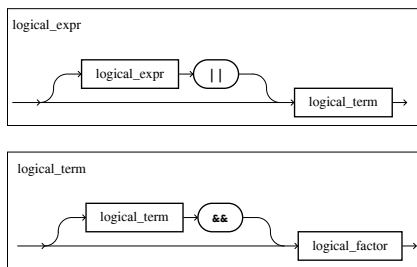
Σύνταξη παραστάσεων (iii)

◆ Αριθμητικοί όροι και παράγοντες

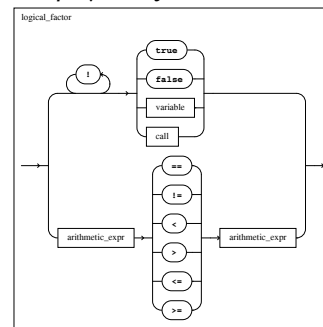
Σύνταξη παραστάσεων (iv)

◆ Λογικές παραστάσεις και όροι

Σύνταξη παραστάσεων (v)

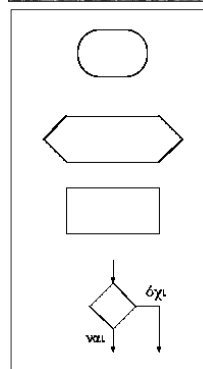
◆ Λογικοί παράγοντες

Δομές ελέγχου

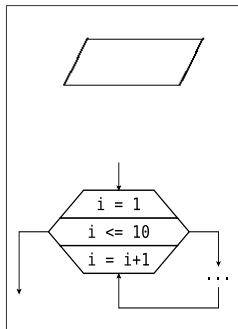
- ◆ Τροποποιούν τη σειρά εκτέλεσης των εντολών του προγράμματος
- ◆ Οι εντολές φυσιολογικά εκτελούνται κατά σειρά από την αρχή μέχρι το τέλος
- ◆ Με τις δομές ελέγχου επιτυγχάνεται:
  - ομαδοποίηση εντολών
  - εκτέλεση εντολών υπό συνθήκη
  - επανάληψη εντολών

Λογικά διαγράμματα ροής (i)

- ◆ Αρχή και τέλος
- ◆ Ολόκληρες λειτουργίες ή διαδικασίες
- ◆ Απλές εντολές
- ◆ Έλεγχος συνθήκης

Λογικά διαγράμματα ροής (ii)

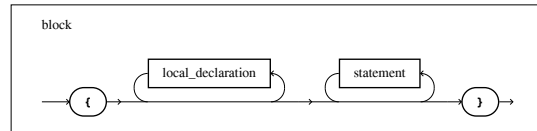

◆ Λειτουργία εισόδου/εξόδου

◆ Επανάληψη (βρόχος)

Σύνθετη εντολή (i)

- ◆ Ομαδοποίηση πολλών εντολών σε μία
- ◆ Χρήσιμη σε συνδυασμό με άλλες δομές
- ◆ Συντακτικό διάγραμμα

Σύνθετη εντολή (ii)

◆ Παραδείγματα

```
{
 int x=2, y=3, z=3;
 WRITELN(x, y, z);
}

{
 x=2; y=3;
 {
 z=3;
 WRITE(x, y, z);
 }
 WRITELN();
}
```

Σύνθετη εντολή (C) (ii)

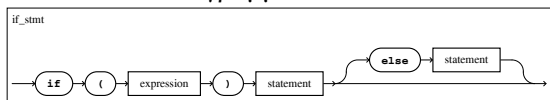
◆ Παραδείγματα

```
{
 x=2; y=3; z=3;
 printf("%d %d %d\n", x, y, z);
}

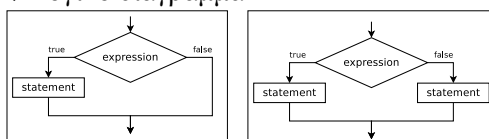
{
 x=2; y=3;
 {
 z=3;
 printf("%d %d %d", x, y, z);
 }
 printf("\n");
}
```

Εντολή if (i)

- ◆ Εκτέλεση εντολών υπό συνθήκη
- ◆ Συντακτικό διάγραμμα

◆ Λογικό διάγραμμα

Εντολή if (ii)

◆ Παραδείγματα

```
if (amount >= x) amount = amount - x;

if (amount >= 1000000)
 WRITELN("Found a millionaire!");

if ((year > 1900) && (year <= 2000))
 WRITE("20ός αιώνας");

if (x*x + y*y == z*z) {
 WRITESPLN("Pythagorean:", x, y, z);
 s = (z-x)*(z-y)/2;
 WRITESPLN("Perfect square:", s);
}
```

Εντολή if (C)

(ii)

◆ Παραδείγματα

```
if (x>10)
 x = x+1;

if (age<10)
 printf("παιδί");

if ((year>1900) && (year<=2000))
 printf("20ός αιώνας");

if ((year%4==0) &&
 (year%100!=0) ||
 (year%400==0) &&
 (year%4000!=0))
 printf("δίδεκτο έτος");
```

Εντολή if

(iii)

◆ Παραδείγματα

```
if (year % 4 == 0 AND
 year % 100 != 0 OR
 year % 400 == 0 AND
 year % 4000 != 0)
 WRITESPLN("Το έτος", year,
 "είναι δίδεκτο!");
```

Εντολή if

(iv)

◆ Παραδείγματα (συνέχεια)

```
if (x % 2 == 0) WRITELN("άρτιος");
else WRITELN("περιττός");

if (x > y) WRITELN("κέρδισα");
else if (x < y) WRITELN("κέρδισες");
else WRITELN("ισοπαλία");
```

το παρακάτω είναι ισοδύναμο αλλά χειρότερο:

```
if (x > y) WRITELN("κέρδισα");
if (x < y) WRITELN("κέρδισες");
if (x == y) WRITELN("ισοπαλία");
```

Εντολή if (C)

(iv)

◆ Παραδείγματα (συνέχεια)

```
if (changed)
{
 printf("Το αρχείο άλλαξε\n");
 changed = 0;
}

if (x%2==0) printf("άρτιος");
else printf("περιττός");

if (mine) { me=1; you=0; }
else { me=0; you=1; }

if (x>y) printf("μεγαλύτερο");
else if (x<y) printf("μικρότερο");
else printf("ισο");
```

Εντολή if

(v)

- ◆ Ένα **else** αντιστοιχεί στο πλησιέστερο προηγούμενο **if** που δεν έχει ήδη αντιστοιχιστεί σε άλλο **else**

◆ Παράδειγμα

```
if (x>0)
 if (y>0)
 WRITELN("πρώτο τεταρτημόριο");
 else if (y<0)
 WRITELN("τέταρτο τεταρτημόριο");
 else
 WRITELN("άξονας των x");
```

Εντολή switch

(i)

- ◆ Εκτέλεση υπό συνθήκη για πολλές διαφορετικές περιπτώσεις
- ◆ Προσφέρεται π.χ. αντί του:

```
if (month==1)
 WRITELN("Ιανουάριος");
else if (month==2)
 WRITELN("Φεβρουάριος");
else if ...
 ...
else if (month==12)
 WRITELN("Δεκέμβριος");
else
 WRITELN("άκυρος μήνας");
```

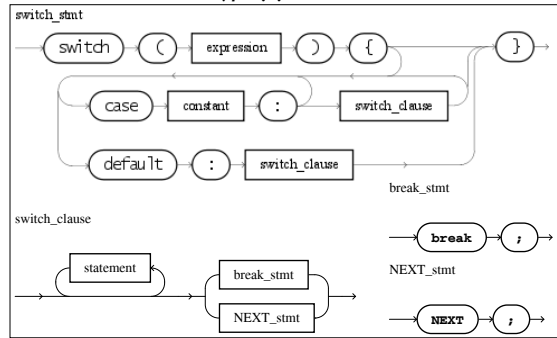
Εντολή switch (ii)

◆ Παραδείγματα

```
switch (month) {
 case 1: WRITELN("Ιανουάριος"); break;
 case 2: WRITELN("Φεβρουάριος"); break;
 ...
 case 12: WRITELN("Δεκέμβριος"); break;
 default: WRITELN("άκυρος μήνας"); break;
}
```

Εντολή switch (iii)

◆ Συντακτικό διάγραμμα

Εντολή switch (iv)

◆ Περισσότερα παραδείγματα

```
switch (month) {
 case 1: case 3: case 5: case 7:
 case 8: case 10: case 12:
 WRITELN("31 days"); break;
 case 4: case 6: case 9: case 11:
 WRITELN("30 days"); break;
 case 2:
 WRITELN("28 or 29 days"); break;
}
```

Εντολή switch (v)

◆ Οι μέρες μέχρι την πρωτοχρονιά

```
r = 0;
switch (month) {
 case 1: r = r + 31; NEXT;
 case 2: r = r + 28; NEXT;
 case 3: r = r + 31; NEXT;
 case 4: r = r + 30; NEXT;
 case 5: r = r + 31; NEXT;
 ...
 case 11: r = r + 30; NEXT;
 case 12: r = r + 31; NEXT;
}
r = r - day + 1;
WRITESPLN("Μένουν", r, "μέρες!");
```

Εντολή switch (C) (iii)

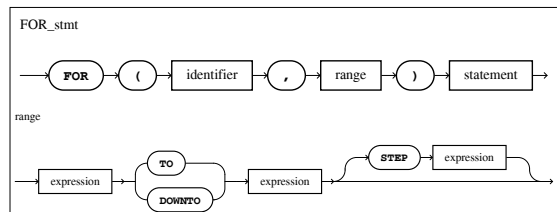
◆ Παραδείγματα

```
switch (month)
{
 case 1: printf("Ιανουάριος"); break;
 case 2: printf("Φεβρουάριος"); break;
 case 3: printf("Μάρτιος"); break;
 ...
 case 12: printf("Δεκέμβριος"); break;
}
switch (month)
{
 case 1: case 3: case 5: case 7: case 8: case 10: case 12:
 printf("31 μέρες"); break;
 case 4: case 6: case 9: case 11:
 printf("30 μέρες"); break;
 case 2:
 printf("28 ή 29"); break;
}
```

Εντολή FOR (i)

◆ Βρόχος περιορισμένου αριθμού επαναλήψεων

◆ Συντακτικό διάγραμμα

Εντολή for (ii)

◆ Μαθαίνω να μετράω

```
PROGRAM counting ()
{
 int i;
 WRITELN("Look!");
 FOR (i, 1 TO 10)
 WRITELN(i);
}
```

```
Look!
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
```

Εντολή for (iii)

◆ Δυνάμεις του δύο

```
PROGRAM powers_of_two ()
{
 int i, p;
 p = 1;
 FOR (i, 0 TO 10) {
 WRITELN(2, "^", i,
 " = ", p);
 p = p * 2;
 }
}
```

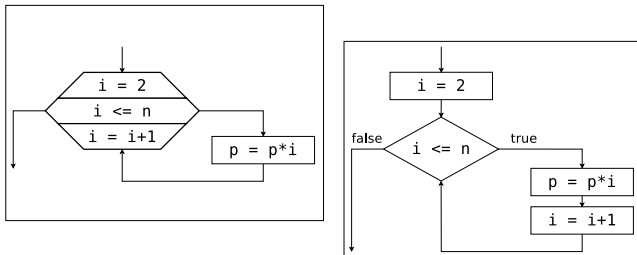
```
2^0 = 1
2^1 = 2
2^2 = 4
2^3 = 8
2^4 = 16
2^5 = 32
2^6 = 64
2^7 = 128
2^8 = 256
2^9 = 512
2^10 = 1024
```

Αναλλοίωτη: $p = 2^i$

Εντολή for (iv)

◆ Παραγοντικό

$$n! = 1 \times 2 \times 3 \times \dots \times n \quad 0! = 1$$

Εντολή for (v)

◆ Παραγοντικό

```
PROGRAM factorial ()
{
 int n, p, i;
 WRITE("Give n: ");
 n = READ_INT();
 p = 1;
 FOR (i, 2 TO n)
 p = p * i;
 WRITELN(n, "! = ", p);
}
```

```
Give n: 1 ↵
1! = 1
Give n: 4 ↵
4! = 24
Give n: 7 ↵
7! = 5040
Give n: 12 ↵
12! = 479001600
```

```
Give n: 17 ↵
17! = -288522240
```

Υπερχείλιση!

Αναλλοίωτη: $p = i!$

Εντολή for (vi)

◆ Βλέπω αστεράκια

```
FOR (i, 1 TO 5) {
 FOR (j, 1 TO 10)
 WRITE ("*");
 WRITELN();
}
```

```



```

```
FOR (i, 1 TO 5) {
 FOR (j, 1 TO 2*i)
 WRITE ("*");
 WRITELN();
}
```

```
**


```

Εντολή for (C) (vi)

◆ Παραδείγματα (συνέχεια)

```
for (i=1; i<=5; i++)
{
 for (j=1; j<=10; j++)
 printf("*");
 printf("\n");
}
```

```



```

```
for (i=1; i<=5; i++)
{
 for (j=1; j<=2*i; j++)
 printf("*");
 printf("\n");
}
```

```
**

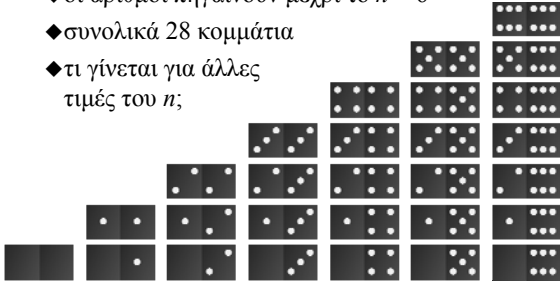

```

Εντολή for

(vii)

◆ Ντόμινο

- ◆ οι αριθμοί πηγαίνουν μέχρι το $n = 6$
- ◆ συνολικά 28 κομμάτια
- ◆ τι γίνεται για άλλες τιμές του n ;

Εντολή for

(viii)

```
PROGRAM domino2 ()
{
 int n, count, i, j;
 WRITE("Give n: ");
 n = READ_INT();
 count = 0;
 FOR (i, 0 TO n)
 FOR (j, i TO n) {
 WRITESPLN(i, j);
 count = count + 1;
 }
 WRITESPLN("Total", count,
 "pieces.");
}
```

```
Give n: 3
0 0
0 1
0 2
0 3
1 1
1 2
1 3
2 2
2 3
3 3
Total 10 pieces.
```

Εντολή for

(ix)

- ◆ Ακριβώς $i+1$ κομμάτια έχουν τον αριθμό i ως μεγαλύτερο!

```
PROGRAM domino1 ()
{
 int n, count, i;
 WRITE("Give n: ");
 n = READ_INT();
 count = 0;
 FOR (i, 0 TO n) {
 WRITESPLN(i+1, "with largest", i);
 count = count + i + 1;
 }
 WRITESPLN("Total", count, "pieces.");
}
```

```
Give n: 6
1 with largest 0
2 with largest 1
3 with largest 2
4 with largest 3
5 with largest 4
6 with largest 5
7 with largest 6
Total 28 pieces.
```

Εντολή for

(x)

- ◆ Λίγα μαθηματικά δε βλάπτουν...

$$count = \sum_{i=0}^n (i+1) = \sum_{i=1}^{n+1} i = \frac{(n+1)(n+2)}{2}$$

```
PROGRAM domino0 ()
{
 int n, count;
 WRITE("Give n: ");
 n = READ_INT();
 count = (n+2)*(n+1)/2;
 WRITESPLN("Total", count, "pieces.");
}
```

```
Give n: 6
Total 28 pieces.
Give n: 17
Total 171 pieces.
Give n: 42
Total 946 pieces.
```

Εντολή for

(xi)

- ◆ Υπολογίζουμε το ίδιο με 3 διαφορετικούς τρόπους

$$count = \sum_{i=0}^n \sum_{j=i}^n 1 = \sum_{i=0}^n (i+1) = \frac{(n+1)(n+2)}{2}$$

domino2   domino1   domino0

- ◆ Πόσες αριθμητικές πράξεις κάνουν;
  - ◆ domino2: $(n+1)(n+2)/2$ προσθέσεις $O(n^2)$
  - ◆ domino1: $2(n+1)$ προσθέσεις $O(n)$
  - ◆ domino0: 2 προσθέσεις, 1 πολλαπλασιασμός $O(1)$
- ◆ Καλύτερο (γρηγορότερο) πρόγραμμα: αυτό με τη μικρότερη δυνατή πολυπλοκότητα!
- ◆ Πόσο σκέφτομαι εγώ / Πόσο «σκέφτεται» ο Η/Υ !

Εντολή for

(xii)

- ◆ Περιοχές για τη μεταβλητή ελέγχου

- ◆ FOR (i, lower TO upper)
  - αν $lower \leq upper$, θα γίνουν $upper - lower + 1$ επαναλήψεις, αλλιώς καμία
- ◆ FOR (i, upper DOWNTO lower)
  - αν $lower \leq upper$, θα γίνουν $upper - lower + 1$ επαναλήψεις, αλλιώς καμία
- ◆ FOR (i, 1 TO 20 STEP 3)
  - i παίρνει τις τιμές: 1, 4, 7, 10, 13, 16, 19
- ◆ FOR (i, 100 DOWNTO 50 STEP 5)
  - i παίρνει τις τιμές: 100, 95, 90, 85, ..., 60, 55, 50

Εντολή for (xiii)

- ◆ Ειδικές περιπτώσεις για τα όρια:

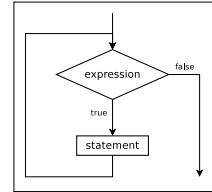
```
FOR (i, 10 TO 10) ... // μία φορά
```

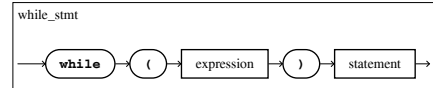
```
FOR (i, 12 TO 10) ... // καμία φορά
```
- ◆ Η μεταβλητή ελέγχου δεν είναι ορισμένη μετά το τέλος του βρόχου
- ◆ Η μεταβλητή ελέγχου δεν μπορεί να μεταβληθεί (π.χ. με ανάθεση) μέσα στο σώμα του βρόχου
- ◆ Τα όρια υπολογίζονται μια φορά στην αρχή

Εντολή while (i)

- ◆ Βρόχος όσο ικανοποιείται μια συνθήκη
- ◆ Λογικό διάγραμμα

- ◆ Συντακτικό διάγραμμα

Εντολή while (ii)

- ◆ Ο αριθμός επαναλήψεων γενικά δεν είναι γνωστός εκ των προτέρων
- ◆ Αν η συνθήκη είναι αρχικά ψευδής, ο βρόχος τερματίζεται χωρίς να εκτελεστεί το σώμα
- ◆ Η ροή ελέγχου μπορεί να μεταβληθεί με τις εντολές **break** και **continue**

Εντολή while (iii)

- ◆ Δυνάμεις του δύο, ξανά

```
PROGRAM powers_of_two_2 ()
{
 int i, p;
 p = 1; i = 0;
 while (p <= 10000000) {
 WRITELN(2, "^", i,
 " = ", p);
 p = p * 2;
 i = i + 1;
 }
 Αναλλοίωτη: p = 2i
```

2 ⁰ = 1
2 ¹ = 2
2 ² = 4
2 ³ = 8
...
2 ²² = 4194304
2 ²³ = 8388608

Εντολή while (iv)

- ◆ Άπειρος βρόχος

```
PROGRAM line_punishment ()
{
 while (true)
 WRITELN("I must not tell lies");
}
```

```
I must not tell lies
I must not tell lies
I must not tell lies
...
```

Break

Διακόπτουμε ένα πρόγραμμα με **Ctrl+C** ή **Ctrl+Break**

Εντολή while (v)

- ◆ Άπειρος βρόχος, λιγότερο προφανής

```
PROGRAM another_infinite_loop ()
{
 int x = 17;
 while (x > 0)
 x = (x + 42) % 2012;
}
```

Αναλλοίωτη: το x είναι θετικός και περιττός ακέραιος

x
17
59
101
143
185
...
1991
21
63
105
...

Εντολή while (vi)

◆ Πρώτοι αριθμοί

```
PROGRAM primes ()
{
 int p, t;
 WRITELN(2);
 FOR (p, 3 TO 1000 STEP 2)
 {
 t = 3;
 while (p % t != 0) t = t+2;
 if (p == t) WRITELN(p);
 }
}
```

Output	p	t
2	3	3
3	5	3
5	5	5
7	7	3
11	5	5
...	7	7
997	9	3
...	11	3
...	11	5
...	11	7
...	...	...
997	997	997
999	3	3

Αναλλοίωτη του while: το p δε διαιρείται με κανέναν αριθμό ≥ 2 και $\leq t$

Εντολή while (vii)

◆ Μέγιστος κοινός διαιρέτης των a και b, ένας απλός αλγόριθμος

```
z = MIN(a, b);
while (a % z != 0 OR b % z != 0)
 z = z - 1;
WRITELN(z);
```

Αναλλοίωτη: δεν υπάρχει αριθμός $w > z$ που να διαιρεί και τον a και τον b

Πολυπλοκότητα: $O(\text{MIN}(a, b))$

Εντολή while (viii)

◆ Μέγιστος κοινός διαιρέτης των a και b, αλγόριθμος με αφαιρέσεις

- Ιδέα 1: αν $a > b$ τότε $\text{gcd}(a, b) = \text{gcd}(a-b, b)$

```
while (a > 0 AND b > 0)
 if (a > b) a = a - b; else b = b - a;
WRITELN(a+b);
```

- Στη χειρότερη περίπτωση, η πολυπλοκότητα είναι τώρα $O(\text{MAX}(a, b))$
- Στη μέση περίπτωση όμως, αυτός ο αλγόριθμος είναι καλύτερος του προηγούμενου

Εντολή while (ix)

◆ Μέγιστος κοινός διαιρέτης των a και b, αλγόριθμος του Ευκλείδη

- Ιδέα 2: αν $a > b$ τότε $\text{gcd}(a, b) = \text{gcd}(a \bmod b, b)$

```
while (a > 0 AND b > 0)
 if (a > b) a = a % b; else b = b % a;
WRITELN(a+b);
```

- $\text{gcd}(54, 16) = \text{gcd}(6, 16) = \text{gcd}(6, 4) = \text{gcd}(2, 4) = \text{gcd}(2, 0) = 2$
- $\text{gcd}(282, 18) = \text{gcd}(12, 18) = \text{gcd}(12, 6) = \text{gcd}(0, 6) = 6$
- Πολυπλοκότητα: $O(\log(a+b))$

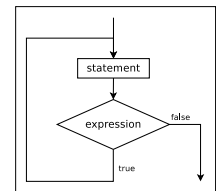
Εντολή while (x)

```
PROGRAM gcd ()
{
 int a, b;
 WRITE("Give a: "); a = READ_INT();
 WRITE("Give b: "); b = READ_INT();
 WRITE("gcd(", a, ", ", b, ") = ");
 a = abs(a); b = abs(b);
 while (a > 0 && b > 0)
 if (a > b) a = a % b; else b = b % a;
 WRITELN(a+b);
}
```

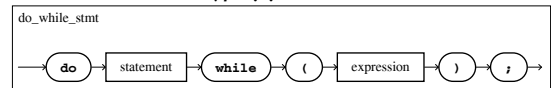
Εντολή do ... while (i)

◆ Βρόχος με τη συνθήκη να αποτιμάται στο τέλος κάθε επανάληψης

◆ Λογικό διάγραμμα

◆ Συντακτικό διάγραμμα

Εντολή do ... while (ii)

- ◆ Ο έλεγχος της συνθήκης γίνεται στο τέλος κάθε επανάληψης (και όχι στην αρχή)
- ◆ Το σώμα του βρόχου εκτελείται τουλάχιστον μία φορά
- ◆ Ο αριθμός επαναλήψεων γενικά δεν είναι γνωστός εκ των προτέρων
- ◆ Η ροή ελέγχου μπορεί να μεταβληθεί με τις εντολές **break** και **continue**

Εντολή do ... while (iii)

- ◆ Αριθμοί Fibonacci
 $F_0 = 0, F_1 = 1$
 $F_{n+2} = F_n + F_{n+1}, \forall n \in \mathbb{N}$
0, 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13, 21, 34, 55, 89, 144, 233, 377, 610, 987, 1597, 2584, 4181, ...
- ◆ Πρόβλημα: ποιος είναι ο μεγαλύτερος αριθμός Fibonacci που δεν υπερβαίνει το n ;
 $F_k \leq n$ και $F_{k+1} > n$
- ◆ NB: Η ακολουθία Fibonacci είναι αύξουσα

Εντολή do ... while (iv)

```
PROGRAM fibonacci ()
{
 int n, current, previous, next;
 WRITE("Give n: "); n = READ_INT();
 if (n <= 1) Writeln(n);
 else {
 previous = 0; current = 1;
 do {
 next = current + previous;
 previous = current;
 current = next;
 } while (current <= n);
 Writeln(previous);
 }
}
```

```
Give n: 20.␣
13
Give n: 100.␣
89
Give n: 987.␣
987
```

Αναλλοίωτη;

Εντολή do ... while (v)

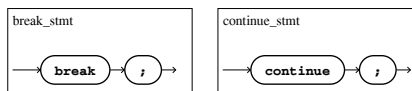
```
PROGRAM bigsum ()
{
 int sum, number; char symbol;
 do {
 sum = 0;
 do {
 number = READ_INT();
 sum = sum + number;
 do symbol = getchar();
 while (symbol != '+' AND
 symbol != '=');
 } while (symbol == '+');
 Writeln(sum);
 } while (true);
}
```

```
8+␣
9=␣
17
6+␣
3+␣
12+␣
21=␣
42
```

Break

Εντολές break και continue (i)

- ◆ Η **break** προκαλεί τον άμεσο (πρόωρο) τερματισμό ενός βρόχου
- ◆ Η **continue** προχωράει αμέσως στην επόμενη επανάληψη ενός βρόχου

Εντολές break και continue (ii)

- ◆ Η ατυχής εικασία...
Ένας φίλος μας μαθηματικός ισχυρίζεται ότι για κάθε πρώτο αριθμό p ισχύει:
 $(17p) \bmod 4217 \neq 42$
- ◆ Θα προσπαθήσουμε να βρούμε αντιπαράδειγμα!
- ◆ Δηλαδή έναν πρώτο αριθμό p τέτοιοι ώστε
 $(17p) \bmod 4217 = 42$

Εντολές break και continue (iii)

- ◆ Θα τροποποιήσουμε το πρόγραμμα υπολογισμού των πρώτων αριθμών

```
PROGRAM primes ()
{
 int p, t;
 WRITELN(2);
 FOR (p, 3 TO 1000 STEP 2)
 {
 t = 3;
 while (p % t != 0) t = t+2;
 if (p == t) WRITELN(p);
 }
}
```

Εντολές break και continue (iv)

```
PROGRAM prime_conj ()
{
 int p, t;
 FOR (p, 3 TO 1000000 STEP 2) {
 t = 3;
 while (p % t != 0) t = t+2;
 if (p != t) continue;
 if ((17 * p) % 4217 == 42) {
 WRITESPLN("Counterexample:", p);
 break;
 }
 }
 Counterexample: 140443
 17 × 140,443 = 2,387,531 = 559 × 4217 + 42
}
```

αν το p δεν είναι πρώτος, προχώρησε στο επόμενο p

μόλις βρεις αντιπαράδειγμα σταμάτησε

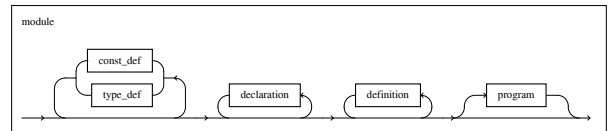
Κενή εντολή

- ◆ Συμβολίζεται με ένα semicolon
- ◆ Δεν κάνει τίποτα όταν εκτελείται
- ◆ Παράδειγμα

```
if (x>4) {
 y = 1;
 x = x-5;
 ; // κενή εντολή
}
```

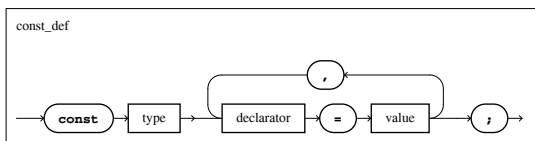
Δομή του προγράμματος, ξανά

- ◆ Μονάδα κώδικα module
  - ◆ βρίσκεται σε ξεχωριστό αρχείο προγράμματος
- ◆ Αποτελείται από:
  - ◆ δηλώσεις σταθερών και τύπων
  - ◆ δηλώσεις και ορισμούς υποπρογραμμάτων
  - ◆ τον ορισμό ενός (απλού) προγράμματος

Σταθερές (i)

- ◆ Σαν μεταβλητές, αλλά:
  - ◆ προηγείται η λέξη-κλειδί **const**
  - ◆ υποχρεωτική αρχικοποίηση
  - ◆ απαγορεύεται η ανάθεση

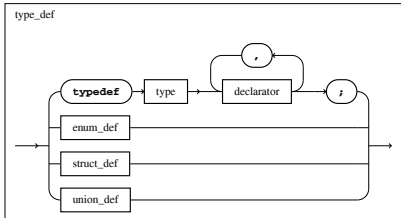
Σταθερές (ii)

- ◆ Παραδείγματα


```
const int N = 100000;
const REAL pi = 3.1415926535,
 e = 2.7182818284;
const char SPACE = ' ';
```
- ◆ Χρήση αντί των σταθερών εκφράσεων
  - ◆ π.χ. FOR (i, 1 TO N) ...
- ◆ Προκαθορισμένες σταθερές
  - ◆ π.χ. INT_MIN, INT_MAX

Συνώνυμα τύπων (i)

- ◆ Σαν δηλώσεις μεταβλητών, αλλά:
  - ◆ προηγείται η λέξη-κλειδί **typedef**
  - ◆ όχι αρχικοποίηση
  - ◆ δηλώνουν ονόματα τύπων, όχι μεταβλητών

Συνώνυμα τύπων (ii)

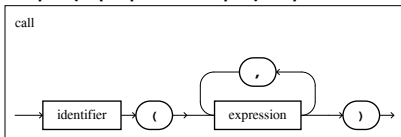
- ◆ Παραδείγματα


```
typedef int number;
typedef bool bit;
typedef REAL real;
```
- ◆ Χρήση αντί των τύπων


```
number n;
bit b; real r;
```
- ◆ Προκαθορισμένοι τύποι
  - ◆ π.χ. **int, REAL, bool, char**

Διαδικασίες (i)

- ◆ Ορίζονται στο τμήμα δηλώσεων
- ◆ Κάθε ορισμός διαδικασίας περιέχει:
  - την επικεφαλίδα της
  - το σώμα της
- ◆ Καλούνται με αναγραφή του ονόματός τους και απαρίθμηση των παραμέτρων

Διαδικασίες (ii)

- ◆ Εμβέλεια ενός ονόματος (π.χ. μεταβλητής) είναι το τμήμα του προγράμματος όπου επιτρέπεται η χρήση του
- ◆ Τοπικά (local) ονόματα είναι αυτά που δηλώνονται σε ένα υποπρόγραμμα
- ◆ Γενικά (global) ονόματα είναι αυτά που δηλώνονται έξω από υποπρογράμματα και έχουν εμβέλεια σε ολόκληρο το module

Διαδικασίες (iii)

- ◆ Τυπικές (formal) παράμετροι ενός υποπρογράμματος είναι οι αυτές που ορίζονται στην επικεφαλίδα του
- ◆ Πραγματικές (actual) παράμετροι ενός υποπρογράμματος είναι αυτές που δίνονται κατά την κλήση του
- ◆ Σε κάθε κλήση, οι πραγματικές παράμετροι πρέπει να αντιστοιχούν μία προς μία στη σειρά και στον τύπο με τις τυπικές

Διαδικασίες (iv)

- ◆ Χριστουγεννιάτικη καρτ ποστάλ
- ◆ Κάθε γραμμή έχει τη μορφή:

$n+2m+2$
 b o o o i i i o o o o b
 $m \quad n \quad m$

```

@
@@
@@@
@@@@
@@@@@
@@@@@@
@@@@@@@
@@@@@@@@
@@@@@@@@@
@@@@@@@@@
#####
#####
#####
```
- ◆ **b, i, o** : άκρα, μέσο και υπόλοιπο γραμμής
- ◆ **n, m** : διαστάσεις

Διαδικασίες (v)

```

PROC line (char border, int n, char inside,
 int m, char outside)
{
 int i;
 WRITE (border); // αριστερό πλαίσιο
 FOR (i, 1 TO m) WRITE (outside);
 FOR (i, 1 TO n) WRITE (inside);
 FOR (i, 1 TO m) WRITE (outside);
 Writeln (border); // δεξιό πλαίσιο
}

```

Diagram labels:

- line: όνομα διαδικασίας
- (char border, int n, char inside, int m, char outside): τυπικές παράμετροι
- int i;: τοπική μεταβλητή
- WRITE (border); ... Writeln (border);: εμφάνιση του i

Σ. Ζάχος, Ν. Παπασιώρου   Προγραμματισμός Ηλεκτρονικών Υπολογιστών   139

Διαδικασίες (vi)

```

PROC line (char border, int n, char inside,
 int m, char outside)
{ ... }

PROGRAM tree_postcard ()
{
 int i;
 line ('+', 15, '-', 0, ' '); // πάνω πλαίσιο
 line ('|', 15, '|', 0, ' ');
 FOR (i, 1 TO 13 STEP 2)
 line ('|', i, '@', (15-i)/2, ' ');
 FOR (i, 1 TO 3)
 line ('|', 3, '#', 6, ' ');
 line ('|', 15, '|', 0, ' ');
 line ('+', 15, '-', 0, ' '); // κάτω πλαίσιο
}

```

Diagram labels:

- tree_postcard(): πραγματικές παράμετροι

Σ. Ζάχος, Ν. Παπασιώρου   Προγραμματισμός Ηλεκτρονικών Υπολογιστών   140

Διαδικασίες (vii)

- ◆ Σύγκρουση ονομάτων
  - ◆ όταν μία παράμετρος ή τοπική μεταβλητή έχει ένα όνομα που χρησιμοποιείται ήδη σε εξωτερικότερη εμφάνιση
  - ◆ το όνομα στο εσωτερικότερο block κρύβει αυτό στο εξωτερικότερο block
- ◆ Εκτέλεση με το χέρι
- ◆ Trace tables

Σ. Ζάχος, Ν. Παπασιώρου   Προγραμματισμός Ηλεκτρονικών Υπολογιστών   141

Διαδικασίες (viii)

```

int a, b, c;

PROC p42 (int y, int b) {
 int c = 42; WRITESPLN(a, b, c, y);
 a = a + b; c = c + 1; b = c + b; y = y-1;
 WRITESPLN(a, b, c, y);
}

PROC p17 (int a, int x) {
 int b = 17; WRITESPLN(a, b, c, x);
 p42(b, x); WRITESPLN(a, b, c, x);
}

PROGRAM proc_example () {
 a = 1; b = 2; c = 3; p17(b, c); p42(c, a);
}

```

Σ. Ζάχος, Ν. Παπασιώρου   Προγραμματισμός Ηλεκτρονικών Υπολογιστών   142

Διαδικασίες (ix)

Global	a	b	c	Output
	1	2	3	2 17 3 3
	4			1 3 42 17
	8			4 46 43 16
p17	a	x	b	2 17 3 3
	2	3	17	4 4 42 3
				8 47 43 2
p42	y	b	c	
	17	3	42	
	16	46	43	
p42	y	b	c	
	3	4	42	
	2	47	43	

Σ. Ζάχος, Ν. Παπασιώρου   Προγραμματισμός Ηλεκτρονικών Υπολογιστών   143

Συναρτήσεις (i)

- ◆ Όπως οι διαδικασίες, αλλά επιστρέφουν μια τιμή ως αποτέλεσμα
- ◆ Δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως εντολές αλλά μόνο σε παραστάσεις
- ◆ Επιστροφή αποτελέσματος με την εντολή **return** (και χωρίς παράσταση, για διαδικασίες)

Σ. Ζάχος, Ν. Παπασιώρου   Προγραμματισμός Ηλεκτρονικών Υπολογιστών   144

Συναρτήσεις (ii)

```
FUNC int gcd (int a, int b)
{
 a = abs(a); b = abs(b);
 while (a > 0 AND b > 0)
 if (a > b) a = a % b;
 else b = b % a;
 return a+b;
}

PROGRAM gcd_func ()
{
 int x, y;
 WRITE("Give x: "); x = READ_INT();
 WRITE("Give y: "); y = READ_INT();
 WRITESPLN("gcd is:", gcd(x, y));
}
```

Δομημένος προγραμματισμός

- ◆ Ιδέα: κάθε ανεξάρτητη λειτουργία του προγράμματος πρέπει να αντιστοιχεί σε ανεξάρτητο υποπρόγραμμα
- ◆ Πλεονεκτήματα
  - Ευκολότερη ανάπτυξη προγραμμάτων («διαίρει και βασίλευε»)
  - Ευκολότερη ανίχνευση σφαλμάτων
  - Επαναχρησιμοποίηση έτοιμων υποπρογραμμάτων

Βαθμιαία συγκεκριμενοποίηση

- ◆ Περιγραφή επίλυσης προβλήματος
  - Εισαγωγή και αποθήκευση δεδομένων
    - τρόπος εισαγωγής δεδομένων
    - έλεγχος ορθότητας δεδομένων
  - Αλγόριθμος επεξεργασίας
    - περιγραφή του αλγορίθμου
    - κωδικοποίηση στη γλώσσα προγραμματισμού
  - Παρουσίαση αποτελεσμάτων
    - τρόπος και μορφή παρουσίασης αποτελεσμάτων

Παρουσίαση και συντήρηση (i)

- ◆ Ποιοτικά χαρακτηριστικά προγραμμάτων
  - Αναγνωσιμότητα
    - απλότητα
    - κατάλληλη επιλογή ονομάτων, π.χ.
`monthly_income incomeBeforeTaxes`
    - στοίχιση
    - σχόλια
  - Φιλικότητα προς το χρήστη
  - Τεκμηρίωση
  - Συντήρηση
  - Ενημέρωση

Παρουσίαση και συντήρηση (ii)

- ◆ Στοίχιση
  - Πρόγραμμα και υποπρογράμματα

Παρουσίαση και συντήρηση (iii)

- ◆ Στοίχιση (συνέχεια)
- Σύνθετες εντολές
<pre>if (...) { εντολές } else { εντολές }</pre>	<pre>while (...) { εντολές }</pre>	<pre>FOR (...) { εντολές }</pre>
	<pre>do { εντολές } while (...);</pre>	

Παρουσίαση και συντήρηση (iv)

◆ Στοίχιση (συνέχεια)

- Σύνθετες εντολές (συνέχεια)

```
switch (...) {
 case τιμή1 : εντολέ1
 case τιμή2 : εντολέ2
 ...
 case τιμήn : εντολέn
 default : εντολέn+1
}
```

Έξοδος με μορφοποίηση

◆ Ακέραιες τιμές

```
WRITELN(FORM(42, 4));
```

□□42

◆ ... αλλά και οτιδήποτε άλλο

```
WRITELN(FORM("hello", 8));
```

□□□hello

◆ Πραγματικές τιμές

```
WRITELN(FORM(3.1415926, 8, 4));
```

□□3.1416

Αρχεία κειμένου

◆ Ανακατεύθυνση εισόδου και εξόδου

```
PROGRAM redirection ()
{
 int n, i, sum = 0;

 INPUT("file-to-read-from.txt");
 OUTPUT("file-to-write-to.txt");

 n = READ_INT();
 FOR (i, 1 TO n)
 sum = sum + READ_INT();
 WRITELN(sum);
}
```

Τακτικοί τύποι

◆ Οι τύποι `int`, `bool` και `char`

◆ Απαριθμητοί τύποι

```
enum color {white, red, blue, green,
 yellow, black, purple};
enum sex {male, female};
enum day_t {mon, tue, wed, thu,
 fri, sat, sun};
```

```
enum color c = green;
```

```
typedef enum day_t day;
```

```
day d = fri;
```

◆ Πράξεις με τακτικούς τύπους

- τελεστές σύγκρισης `==`, `!=`, `<`, `>`, `<=`, `>=`

Πίνακες (i)

◆ Δομημένη μεταβλητή: αποθηκεύει μια συλλογή από τιμές δεδομένων

◆ Πίνακας (array): δομημένη μεταβλητή που αποθηκεύει πολλές τιμές του ίδιου τύπου

```
int n[5];
```

ορίζει έναν πίνακα πέντε ακεραίων, τα στοιχεία του οποίου είναι:

```
n[0], n[1], n[2], n[3], n[4]
```

και έχουν τύπο `int`

Πίνακες (ii)

◆ Παραδείγματα

```
REAL a[10];
int b[20];
char c[30];
```

```
...
```

```
a[1] = 4.2;
```

```
a[3] = READ_REAL();
```

```
a[9] = a[1];
```

```
b[2] = b[2]+1;
```

```
c[26] = 't';
```

Πίνακες

(iii)

◆ Διάβασμα ενός πίνακα

- γνωστό μέγεθος
`FOR (i, 0 TO 9) a[i] = READ_INT();`
- πρώτα διαβάζεται το μέγεθος
`n = READ_INT();`
`FOR (i, 0 TO n-1)`
`a[i] = READ_INT();`
- στα παραπάνω πρέπει να προηγηθούν
`int a[100]; // κάτι όχι μικρότερο του 10`
`int i, n;`

Πίνακες

(iv)

◆ Διάβασμα ενός πίνακα (συνέχεια)

- τερματισμός με την τιμή 0 (φρουρός/sentinel)
`x = READ_INT(); i=0;`
`while (x != 0) {`
`a[i] = x; i = i+1; x = READ_INT();`
`}`
- στο παραπάνω πρέπει να προηγηθούν
`int a[100], x;`
`int i;`
- Προσοχή: δε γίνεται έλεγχος για το πλήθος των στοιχείων που δίνονται!

Πράξεις με πίνακες

◆ Απλές πράξεις, π.χ.

```
a[k] = a[k]+1;
a[k] = a[1]+a[n];
FOR (i, 0 TO 9) WRITELN(a[i]);
if (a[k] > a[k+1]) ...
```

◆ Αρχικοποίηση (με μηδενικά)

```
FOR (i, 0 TO 9) a[i]=0;
```

◆ Εύρεση ελάχιστου στοιχείου

```
x = a[0];
FOR (i, 1 TO 9) if (a[i] < x) x = a[i];
```

Γραμμική αναζήτηση

(i)

◆ Πρόβλημα (αναζήτησης): δίνεται ένας πίνακας ακεραίων **a** και ζητείται να βρεθεί αν υπάρχει ο ακέραιος **x** στα στοιχεία του

```
PROGRAM linsearch ()
{
 int x, n, a[100];
 άλλες δηλώσεις;
 τίτλος επικεφαλίδα;
 οδηγίες στο χρήστη;
 x = READ_INT();
 διάβασμα του πίνακα;
 ψάξιμο στον πίνακα για τον x;
 παρουσίαση αποτελεσμάτων
}
```

Γραμμική αναζήτηση

(ii)

◆ Μια δυνατή συγκεκριμενοποίηση

```
n = READ_INT();
FOR (i, 0 TO n-1) a[i] = READ_INT();
i=0;
while (i < n AND a[i] != x) i=i+1;
if (i < n)
 WRITESPLN("Το βρήκα στη θέση", i);
else
 WRITELN("Δεν το βρήκα");
```

- Στη χειρότερη περίπτωση θα ελεγχθούν όλα τα στοιχεία του πίνακα
- Απαιτούνται $a + b$ βήματα $\Rightarrow$ γραμμική (a, b σταθερές, n το μέγεθος του πίνακα)

Γραμμική αναζήτηση

(iii)

◆ Εναλλακτική συγκεκριμενοποίηση #1

```
i = 0;
do
 if (a[i] == x) break; else i = i+1;
while (i < n);
if (i < n)
 WRITESPLN("Το βρήκα στη θέση", i);
else
 WRITELN("Δεν το βρήκα");
```

Γραμμική αναζήτηση (iv)

◆ Εναλλακτική συγκεκριμενοποίηση #2

```
i = 0;
do
 if (a[i] == x) found = true;
 else { found = false; i = i+1; }
while (NOT found AND i < n);

if (found)
 WRITESPLN("Το βρήκα στη θέση", i);
else
 WRITELN("Δεν το βρήκα");
```

Γραμμική αναζήτηση (v)

◆ Εναλλακτική συγκεκριμενοποίηση #3

```
i = 0; found = false;
do
 if (a[i] == x) found = true;
 else i = i+1;
while (NOT found AND i < n);

if (found)
 WRITESPLN("Το βρήκα στη θέση", i);
else
 WRITELN("Δεν το βρήκα");
```

Γραμμική αναζήτηση (vi)

◆ Εναλλακτική συγκεκριμενοποίηση #4

```
i = 0;
do {
 found = a[i] == x;
 i = i+1;
} while (NOT found AND i < n);

if (found)
 WRITESPLN("Το βρήκα στη θέση", i-1);
else
 WRITELN("Δεν το βρήκα");
```

Διαδική αναζήτηση (i)

- ◆ Προϋπόθεση: ο πίνακας να είναι ταξινομημένος, π.χ. σε αύξουσα διάταξη
- ◆ Είναι πολύ πιο αποδοτική από τη γραμμική αναζήτηση
  - Στη χειρότερη περίπτωση απαιτούνται $a \log_2 n + b$ βήματα (a, b σταθερές, n το μέγεθος του πίνακα)

Διαδική αναζήτηση (ii)

◆ Το πρόγραμμα

```
const int N = 100;
PROGRAM binsearch ()
{
 int i, x, n, first, last, mid, a[N];
 Μήνυμα επικεφαλίδα και οδηγίες χρήσης;
 n = READ_INT(); // κατά αύξουσα σειρά
 FOR (i, 0 TO n-1) a[i] = READ_INT();
 x = READ_INT();
 Αναζήτηση και εμφάνιση αποτελέσματος
}
```

Διαδική αναζήτηση (iii)

◆ Αναζήτηση και εμφάνιση αποτελέσματος

```
first = 0; last = n-1;
while (first <= last) {
 mid = (first + last) / 2;
 if (x < a[mid]) last = mid-1;
 else if (x > a[mid]) first = mid+1;
 else break;
}
if (first <= last)
 WRITESPLN("Το βρήκα στη θέση", mid);
else
 WRITELN("Δεν το βρήκα");
```

Πολυδιάστατοι πίνακες

◆ Παράδειγμα

```

int a[10][16];
...
a[1][13] = 42;
...
FOR (i, 0 TO 9)
 FOR (j, 0 TO 15)
 a[i][j] = READ_INT();

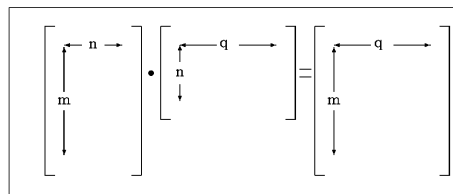
```

Πολλαπλασιασμός πινάκων (i)

◆ Δίνονται οι πίνακες: $a (m \times n)$, $b (n \times q)$

◆ Ζητείται ο πίνακας: $c = a b (m \times q)$ όπου:

$$c_{i,j} = \sum_{k=1}^n a_{i,k} b_{k,j}$$

Πολλαπλασιασμός πινάκων (ii)

◆ Το πρόγραμμα

```

REAL a[m][n], b[n][q], c[m][q];
...
FOR (i, 0 TO m-1)
 FOR (j, 0 TO q-1) {
 c[i][j] = 0;
 FOR (k, 0 TO n-1)
 c[i][j] = c[i][j] +
 a[i][k] * b[k][j];
 }

```

Μαγικά τετράγωνα (i)

◆ Διδιάστατοι πίνακες ($n \times n$) που περιέχουν όλους τους φυσικούς μεταξύ 0 και $n^2 - 1$

- το άθροισμα των στοιχείων κάθε στήλης, γραμμής και διαγωνίου είναι σταθερό

10	9	3	22	16
17	11	5	4	23
24	18	12	6	0
1	20	19	13	7
8	2	21	15	14

◆ Πρόβλημα: κατασκευή μαγικού τετραγώνου ($n \times n$) για περιττό n

Μαγικά τετράγωνα (ii)

				3				
								0
								1
								2
	3							
		4						
1								
2								
		9	3					
			5	4				
				6	0			
1								7
			10	9	3			
				5	4			
					6	0		
1								7
8	2							

Μαγικά τετράγωνα (iii)

◆ Κατασκευή για περιττό n

```

int a[17][17], i, j, k, h, m, n=5;
i = n/2; j=n; k=0;
FOR (h, 1 TO n) {
 j=j-1; a[i][j]=k; k=k+1;
 FOR (m, 2 TO n) {
 j=(j+1)%n; i=(i+1)%n;
 a[i][j]=k; k=k+1;
 }
}
FOR (i, 0 TO n-1) {
 FOR (j, 0 TO n-1) WRITE (FORM(a[i][j], 4));
 WRITELN();
}

```

Αριθμητικοί υπολογισμοί (i)

◆ Τύπος REAL

- προσεγγίσεις πραγματικών αριθμών
- **trunc**: ακέραιο μέρος (αποκοπή)
- **floor**: ακέραιος που δεν υπερβαίνει
- **round**: στρογγυλοποίηση

◆ Παράσταση κινητής υποδιαστολής

- mantissa και εκθέτης $\pm m \cdot 2^x$
όπου $0.5 \leq m < 1$ και $x \in \mathbf{Z}$ ή $m = x = 0$
- το m είναι περιορισμένης ακρίβειας,
π.χ. 8 σημαντικά ψηφία

Αριθμητικοί υπολογισμοί (ii)

◆ Αριθμητικά σφάλματα

$$1000000 + 0.000000001 = 1000000 \quad \text{γιατί;}$$

◆ Αναπαράσταση των αριθμών

$$1000000 \approx 0.95367432 \cdot 2^{20}$$

$$0.000000001 \approx 0.53687091 \cdot 2^{-29}$$

$$\approx 0.00000000 \cdot 2^{20}$$

$$\text{άθροισμα} \approx 0.95367432 \cdot 2^{20}$$

Εύρεση τετραγωνικής ρίζας (i)

◆ Χωρίς χρήση της συνάρτησης sqrt

◆ Μέθοδος Newton

- Δίνεται ο αριθμός $x > 0$
- Έστω προσέγγιση y της ρίζας, με $y \leq \sqrt{x}$
- Έστω $z = x / y$
- Το z είναι προσέγγιση της ρίζας, με $\sqrt{x} \leq z$
- Για να βρω μια καλύτερη προσέγγιση, παίρνω το μέσο όρο των y και z
- Επαναλαμβάνω όσες φορές θέλω

Εύρεση τετραγωνικής ρίζας (ii)

◆ Χωρίς χρήση της συνάρτησης sqrt

$$y_0 = 1 \quad y_{i+1} = \frac{1}{2} \left(y_i + \frac{x}{y_i} \right)$$

◆ Παράδειγμα: $\sqrt{37}$ (6.08276253)

$$y_0 = 1 \quad y_4 = 6.143246$$

$$y_1 = 19 \quad y_5 = 6.083060$$

$$y_2 = 10.473684 \quad y_6 = 6.082763$$

$$y_3 = 7.003174 \quad \dots$$

Εύρεση τετραγωνικής ρίζας (iii)

```
FUNC REAL sqrtot (REAL x)
{
 const REAL epsilon = 0.00001; // 1E-5
 REAL old, new = 1;

 do {
 old = new;
 new = (old + x/old) / 2;
 } while (NOT (/* συνθήκη τερματισμού */));
 return new;
}
```

Εύρεση τετραγωνικής ρίζας (iv)

◆ Εναλλακτικές συνθήκες τερματισμού

- Σταθερός αριθμός επαναλήψεων
 $n == 20$
- Επιτυχής εύρεση ρίζας λάθος!
 $new * new == x$
- Απόλυτη σύγκλιση
 $abs(new * new - x) < epsilon$
- Σχετική σύγκλιση
 $abs(new * new - x) / new < epsilon$

Εύρεση τετραγωνικής ρίζας (v)

- ◆ Εναλλακτικές συνθήκες τερματισμού
  - Απόλυτη σύγκλιση κατά Cauchy
 $\text{abs}(\text{new} - \text{old}) < \text{epsilon}$
  - Σχετική σύγκλιση
 $\text{abs}(\text{new} - \text{old}) / \text{new} < \text{epsilon}$

Τριγωνομετρικές συναρτήσεις (i)

- ◆ Συνημίτονο με ανάπτυγμα Taylor

$$\cos(x) = \sum_{i=0}^{\infty} (-1)^i \frac{x^{2i}}{(2i)!}$$

- ◆ για τον όρο με δείκτη $i+1$ έχουμε:

$$(-1)^{i+1} \frac{x^{2i+2}}{(2i+2)!} = - \left[(-1)^i \frac{x^{2i}}{(2i)!} \right] \frac{x^2}{(2i+1)(2i+2)}$$

- ◆ οπότε αν $n = 2i+1$ έχουμε:

$$\text{newterm} = -\text{oldterm} \frac{x^2}{n(n+1)}$$

Τριγωνομετρικές συναρτήσεις (ii)

```
FUNC REAL mycos (REAL x)
{
 const REAL epsilon = 1E-5;
 REAL sqx = x * x, term = 1, sum = 1;
 int n = 1;

 do {
 n = n + 2;
 term = -term * sqx / (n*(n+1));
 sum = sum + term;
 } while (abs(term/sum) >= epsilon);
 return sum;
}
```

Αναδρομή (i)

- ◆ Αναδρομικές διαδικασίες ή συναρτήσεις: αυτές που καλούν τον εαυτό τους
- ◆ Το αρχικό πρόβλημα ανάγεται στην επίλυση ενός ή περισσότερων μικρότερων προβλημάτων του ίδιου τύπου
- ◆ Παράδειγμα: παραγοντικό
  - $n! = n * (n-1) * (n-2) * \dots * 2 * 1$
  - Αναδρομικός ορισμός
 $0! = 1 \quad (n+1)! = (n+1) * n!$

Αναδρομή (ii)

- ◆ Παράδειγμα: παραγοντικό (συνέχεια)

```
FUNC int fact (int n)
{
 if (n==0) return 1;
 else return fact(n-1) * n;
}
```

πρόγραμμα καλεί fact (3)	↑ συνεχίζει... επιστρέφει 6 επιστρέφει 2 επιστρέφει 1 επιστρέφει 1
fact (3) καλεί fact (2)	
fact (2) καλεί fact (1)	
fact (1) καλεί fact (0)	
fact (0)	

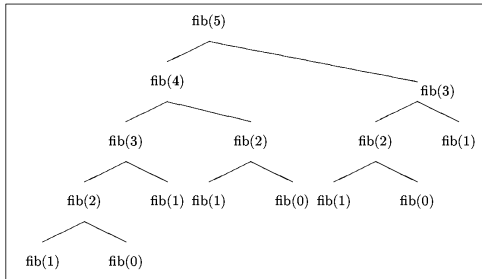
Αναδρομή (iii)

- ◆ Αριθμοί Fibonacci
  - $F_0 = 0, F_1 = 1$
  - $F_{n+2} = F_n + F_{n+1}, \forall n \in \mathbb{N}$
- ◆ Αναδρομική συνάρτηση υπολογισμού

```
FUNC int fib (int n)
{
 if (n==0 OR n==1)
 return n;
 else
 return fib(n-1) + fib(n-2);
}
```

Αναδρομή (iv)

- ◆ Αυτός ο αναδρομικός υπολογισμός των αριθμών Fibonacci δεν είναι αποδοτικός

Αναδρομή (v)

- ◆ Μέγιστος κοινός διαιρέτης
  - Αναδρομική υλοποίηση του αλγορίθμου του Ευκλείδη

```
FUNC int gcd (int i, int j)
{
 if (i==0 OR j==0)
 return i+j;
 else if (i > j)
 return gcd(i%j, j);
 else
 return gcd(i, j%i);
}
```

Αναδρομή (vi)

- ◆ Συνάρτηση παρόμοια με του Ackermann

$$z(i, j, 0) = j+1 \quad z(i, 0, 1) = i$$
$$z(i, 0, 2) = 0 \quad z(i, 0, n+3) = 1$$
$$z(i, j+1, n+1) = z(i, z(i, j, n+1), n) \quad , \forall i, j, n \in \mathbb{N}$$

```
FUNC int z (int i, int j, int n)
{
 if (n==0) return j+1;
 else if (j==0)
 if (n==1) return i;
 else if (n==2) return 0;
 else return 1;
 else return z(i, z(i, j-1, n), n-1);
}
```

Αμοιβαία αναδρομή

```
FUNC int f2 (int n); // function prototype
```

```
FUNC int f1 (int n)
{
 if (n==0) return 5;
 else return f1(n-1) * f2(n-1);
}

FUNC int f2 (int n)
{
 if (n==0) return 3;
 else return f1(n-1) + 2*f2(n-1);
}
```

Ορθότητα (i)

- ◆ Είδη ορθότητας
  - Συντακτική
  - Νοηματική
  - Σημασιολογική
- ◆ Σημασιολογική ορθότητα ελέγχεται:
  - με δοκιμές (testing)
  - με μαθηματική επαλήθευση

Ορθότητα (ii)

- ◆ Παράδειγμα: εύρεση γινομένου

```
FUNC int mult (int x, int y)
{
 int i, z = 0;
 FOR (i, 1 TO x) z = z+y;
 return z;
}
```

- ◆ Ισχυρισμός:
  - Η συνάρτηση υπολογίζει το γινόμενο δυο φυσικών αριθμών x και y

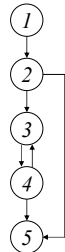
Ορθότητα (iii)

- ◆ Εντοπισμός σημείων όπου θα γραφούν βεβαιώσεις

```

FUNC int mult (int x, int y)
{
 int i, /*1*/ z = 0; /*2*/
 FOR (i, 1 TO x)
 /*3*/ z = z+y /*4*/;
 /*5*/ return z;
}

```


- ◆ Καταγραφή όλων των δυνατών τρόπων ροής ελέγχου

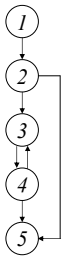
Ορθότητα (iv)

- ◆ Βεβαιώσεις

```

/*1 - Βεβαίωση εισόδου: x ≥ 0, y ≥ 0 */
z = 0;
/*2 : x ≥ 0, y ≥ 0, z = 0 */
FOR (i, 1 TO x)
 /*3 - Αναλλοίωτη βρόχου:
 x ≥ 0, y ≥ 0, i ≤ x, z = y * (i-1) */
 z = z+y
 /*4 : x ≥ 0, y ≥ 0, z = y * i */ ;
/*5 - Βεβαίωση εξόδου: x ≥ 0, y ≥ 0, z = y * x */
return z;

```


- ◆ Επαλήθευση: για κάθε δυνατό τρόπο ροής
1→2, 2→3, 2→5, 3→4, 4→3, 4→5

Ορθότητα (v)

- ◆ Παράδειγμα: υπολογισμός δύναμης με επαναλαμβανόμενο τετραγωνισμό (Gauss)

```

FUNC REAL power (REAL y, int j)
{
 /*1*/ REAL x=y, z; int i=j; /*2*/
 if (i<0) { /*3*/ x=1/x; i=abs(i); }
 /*4*/ z=1;
 while (i>0) {
 /*5*/ if (i%2 != 0) z=z*x;
 /*6*/ x=x*x; i=i/2; /*7*/
 }
 /*8*/ return z;
}

```

Ορθότητα (vi)

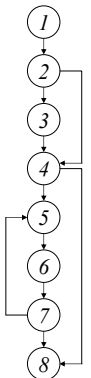
- ◆ Ροή ελέγχου

- ◆ Βεβαιώσεις

```

/*1 - Βεβαίωση εισόδου: REAL y, int j */
/*2 : x = y, i = j */
/*3 : i < 0 */
/*4 : i ≥ 0, yi = xi */
/*5 - Αναλλοίωτη βρόχου: i ≥ 0, yi = z * xi */
/*6 : i ≥ 0, yi = z * xi αν i άρτιος,
 yi = z * xi-1 αν i περιττός */
/*7 : yi = z * xi */
/*8 - Βεβαίωση εξόδου: yi = z */

```


Ορθότητα (vii)

- ◆ Μερική ορθότητα (partial correctness)

- αν το πρόγραμμα σταματήσει, τότε το αποτέλεσμα θα είναι ορθό

- ◆ Ολική ορθότητα (total correctness)

- το πρόγραμμα θα σταματήσει και το αποτέλεσμα θα είναι ορθό

Από την Pzcal στη C (i)

- ◆ Τύποι δεδομένων

- Ακέραιοι αριθμοί
`int char`
- Καθορισμός προσήμανσης
`signed unsigned`
- Καθορισμός μεγέθους
`short long`
- Αριθμοί κινητής υποδιαστολής
`float double`

Από την **Pazcal** στη **C** (ii)

<code>char</code> , <code>signed char</code> , <code>unsigned char</code>
<code>signed short int</code> , <code>unsigned short int</code>
<code>signed int</code> , <code>unsigned int</code>
<code>signed long int</code> , <code>unsigned long int</code>
<code>float</code>
<code>double</code> (REAL)
<code>long double</code>

Με κόκκινο χρώμα όσα μπορούν να παραλειφθούν.

Από την **Pazcal** στη **C** (iii)

◆ Πρόγραμμα και υποπρογράμματα

<pre>int main () { ... return 0; } void p (...) { ... } int f (...) { ... }</pre>	<pre>PROGRAM example () { ... } PROC p (...) { ... } FUNC int f (...) { ... }</pre>

Από την **Pazcal** στη **C** (iv)

◆ Ανάθεση

<pre>x += 42; i %= n+1; x = y = z = 0; y = (x = 17) + 25; i++; /* ή */ ++i; i--; /* ή */ --i; i = 3; x = i++; i = 3; x = ++i; i = i++; // λάθος!</pre>	<pre>x = x + 42; i = i % (n+1); x = 0; y = 0; z = 0; x = 17; y = x + 25; i = i+1; i = i-1; i = 3; x = i; i = i+1; i = 3; i = i+1; x = i;</pre>

Από την **Pazcal** στη **C** (v)

◆ Βρόχος for

<pre>for (i=1; i<=10; i++) ... for (i=8; i>=1; i--) ... for (i=1; i<=10; i+=2) ... // διαφορετικό // αποτέλεσμα! n = 3; for (i=1; i<=n; i++) n++;</pre>	<pre>FOR (i, 1 TO 10) ... FOR (i, 8 DOWNTO 1) ... FOR (i, 1 TO 10 STEP 2) ... n = 3; FOR (i, 1 TO n) n = n+1;</pre>

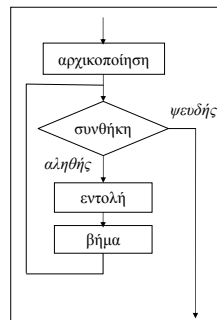
Από την **Pazcal** στη **C** (vi)

◆ Βρόχος for

for (αρχικοποίηση; συνθήκη; βήμα)
εντολή

// προσέξτε τον τελεστή , (κόμμα)

```
int i, s;
for (i=1, s=0; i <= 10; i++)
 s += i;
```


Από την **Pazcal** στη **C** (vii)

◆ Έξοδος στην οθόνη

<pre>#include <stdio.h> ... printf("Hello\n"); printf("%d", i+1); printf("%d %lf", i, r); printf("%c", c); printf("%5d", i); printf("%5.3lf", r); printf("%c %d %c %d\n", 'a', 97, 97, 'a');</pre>	<pre>WRITELN("Hello"); WRITE(i+1); WRITESP(i, r); WRITE(c); WRITE(FORM(i,5)); WRITE(FORM(r,5,3)); a 97 a 97</pre>

Από την **Pascal** στη **C** (viii)

◆ Είσοδος από το πληκτρολόγιο

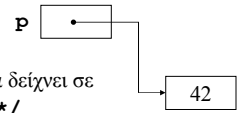
```
#include <stdio.h>
...
scanf("%d", &i); i = READ_INT();
scanf("%lf", &r); r = READ_REAL();
c = getchar(); c = getchar();
/* ἦ */
scanf("%c", &c);
while (getchar() != '\n'); SKIP_LINE();
```

Δείκτες (i)

◆ Δείκτης (pointer): η διεύθυνση μιας περιοχής της μνήμης όπου βρίσκεται μια μεταβλητή

◆ Παράδειγμα

```
int *p;
...
/* ο δείκτης p τοποθετείται να δείχνει σε
κάποια ακέραια μεταβλητή */
...
*p = 42;
WRITELN(*p + 1);
```

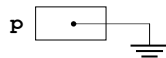

Δείκτες (ii)

◆ Κενός δείκτης (NULL): ειδική τιμή δείκτη που δε δείχνει πουθενά

◆ Παράδειγμα

```
int *p;
...
p = NULL;
```


◆ Απαγορεύεται η προσπέλαση της μνήμης μέσω ενός κενού δείκτη

```
p = NULL;
WRITELN(*p); // λάθος!
```

Δείκτες (iii)

Δεικτοδότηση: &

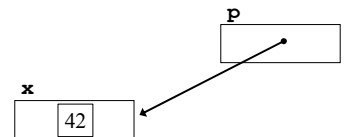
η διεύθυνση μιας μεταβλητής

```
int x = 17, *p;
p = &x;
```

Αποδεικτοδότηση: *

το περιεχόμενο μιας διεύθυνσης

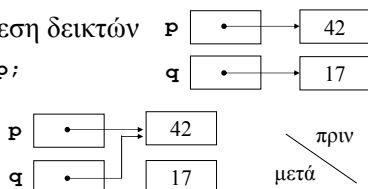
```
WRITELN(*p);
*p = 42;
WRITELN(x);
```


Δείκτες και ανάθεση

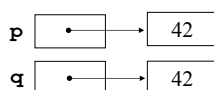
◆ Ανάθεση δεικτών

```
q = p;
```


◆ Ανάθεση περιεχομένων

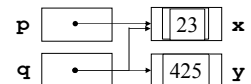
```
*q = *p;
```


Παράδειγμα με δείκτες

```
PROGRAM example ()
```

```
{
 int x = 42, y = 17;
 int *p, *q;
 p = &x; q = &y;
 *p = *p - *q;
 *q = *p *y;
 q = p;
 (*q)++; *p -= 3;
 WRITESPLN(x, y);
}
```


23 425

Δείκτες αντί περάσματος με αναφορά

```
int gcd (int a, int b);
void normalize (int *p, int *q)
{
 int g = gcd(*p, *q);
 *p /= g; *q /= g;
}
int main ()
{
 int x, y;
 scanf("%d %d", &x, &y);
 normalize(&x, &y);
 printf("%d %d\n", x, y);
 return 0;
}
```

Πίνακες και δείκτες

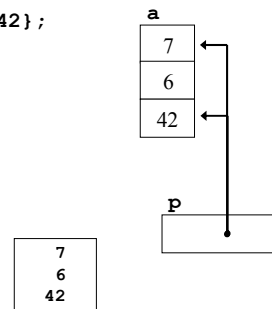
(i)

Αριθμητική δεικτών

```
int a[3] = {7, 6, 42};
int *p;

p = &a[0];
p = &a;
p = a;

WRITELN(*p);
WRITELN(*(p+1));
p = p+2;
WRITELN(*p);
```


Πίνακες και δείκτες

(ii)

Ισοδυναμία πινάκων και δεικτών

Ένας πίνακας είναι ένας δείκτης στο πρώτο στοιχείο.

$a[i]$ ισοδύναμο με $*(a+i)$

Οι πίνακες όμως είναι σταθεροί δείκτες, δηλαδή δεν μπορούν να αλλάξουν τιμή

```
int a[3] = {7, 6, 42};
int *p = &a;
p++; /* σωστό */
a++; /* λάθος! */
```

Πίνακες και δείκτες

(iii)

Συμβολοσειρές

```
char a[15] = "Hello world!", b[15];
// a[12] == '\0'

void strcpy (char *t, char *s)
{
 while ((*t++ = *s++) != '\0');
}

int main ()
{
 strcpy(b, a);
 printf("%s\n", a);
 return 0;
}
```

Πίνακες και δείκτες

(iv)

Εκτύπωση συμβολοσειράς

```
void putchar (char c);
void puts (char *p)
{
 while (*p != '\0') putchar(*p++);
}

int main ()
{
 char s[] = "Hello world!\n";
 puts(s);
 return 0;
}
```

Ταξινόμηση

(i)

- ◆ Πρόβλημα: να αναδιαταχθούν τα στοιχεία ενός πίνακα ακεραίων σε αύξουσα σειρά
- ◆ Μια από τις σημαντικότερες εφαρμογές των ηλεκτρονικών υπολογιστών
- ◆ Βασική διαδικασία: εναλλαγή τιμών

```
PROC swap (int *x, int *y);
{
 int save;
 save = *x; *x = *y; *y = save;
}
```

Ταξινόμηση (ii)

◆ Ταξινόμηση με επιλογή (selection sort)

```
FOR (i, 0 TO n-2) {
 int minj = i;
 FOR (j, i+1 TO n-1)
 if (a[j] < a[minj]) minj = j;
 swap(&a[i], &a[minj]);
}
```

- ◆ Πλήθος συγκρίσεων;
της τάξης του $n^2 \Rightarrow O(n^2)$

Ταξινόμηση (iii)

◆ Ταξινόμηση με εισαγωγή (insertion sort)

```
FOR (i, 1 TO n-1) {
 int x = a[i], j = i;
 while (j > 0 AND a[j-1] > x) {
 a[j] = a[j-1]; j = j-1;
 }
 a[j] = x;
}
```

- ◆ Πλήθος συγκρίσεων;
της τάξης του $n^2 \Rightarrow O(n^2)$

Ταξινόμηση (iv)

◆ Μέθοδος της φουσαλίδας (bubble sort)

```
FOR (i, 0 TO n-2)
 FOR (j, n-2 DOWNT0 i)
 if (a[j] > a[j+1])
 swap(&a[j], &a[j+1]);
```

- ◆ Πλήθος συγκρίσεων
 $(n-1) + (n-2) + \dots + 2 + 1 = n(n-1) / 2$
της τάξης του $n^2 \Rightarrow O(n^2)$

Ταξινόμηση (v)

◆ Παράδειγμα εκτέλεσης ($n = 7$)

input: 12 4 9 8 6 7 5	
12 4 9 8 6 5 7	
12 4 9 8 5 6 7	
12 4 9 5 8 6 7	
12 4 5 9 8 6 7	
12 4 5 9 8 6 7	$i = 0$
4 12 5 9 8 6 7	
4 12 5 9 8 6 7	
4 12 5 6 9 8 7	
4 12 5 6 9 8 7	$i = 1$
4 5 12 6 9 8 7	
4 5 12 6 9 8 7	
4 5 12 6 7 9 8	
4 5 12 6 7 9 8	$i = 2$
4 5 6 12 7 9 8	
4 5 6 12 7 9 8	
4 5 6 12 7 8 9	
4 5 6 12 7 8 9	$i = 3$
4 5 6 7 12 8 9	
4 5 6 7 12 8 9	
4 5 6 7 12 8 9	$i = 4$
4 5 6 7 8 12 9	
4 5 6 7 8 12 9	
4 5 6 7 8 9 12	$i = 5$

Ταξινόμηση (vi)

◆ Βελτίωση με έλεγχο εναλλαγών

```
FOR (i, 0 TO n-2) {
 bool swaps = false;
 FOR (j, n-2 DOWNT0 i)
 if (a[j] > a[j+1]) {
 swaps = true;
 swap(&a[j], &a[j+1]);
 }
 if (NOT swaps) break;
}
```

- ◆ Στην καλύτερη περίπτωση απαιτούνται $O(n)$ συγκρίσεις, στη χειρότερη $O(n^2)$

Ταξινόμηση (vii)

◆ Ταξινόμηση με συγχώνευση (merge sort)

- Διαίρω την ακολουθία των αριθμών σε δύο μέρη
- Με αναδρομικές κλήσεις, ταξινομού τα δύο μέρη ανεξάρτητα
- Συγχωνεύω τα δύο ταξινομημένα μέρη
- ◆ Στη χειρότερη περίπτωση απαιτούνται $O(n \log n)$ συγκρίσεις

Ταξινόμηση (viii)

◆ Ταξινόμηση με συγχώνευση

```
PROC mergesort (int a[], int first,
 int last)
{
 int mid;
 if (first >= last) return;
 mid = (first + last) / 2;
 mergesort(a, first, mid);
 mergesort(a, mid+1, last);
 merge(a, first, mid, last);
}
```

Ταξινόμηση (ix)

◆ Συγχώνευση

```
PROC merge (int a[], int first,
 int mid, int last)
{
 int b[last-first+1];
 int i = first, j = mid+1, k = 0;
 while (i <= mid AND j <= last)
 if (a[i] < a[j]) b[k++] = a[i++];
 else b[k++] = a[j++];
 while (i <= mid) b[k++] = a[i++];
 while (j <= last) b[k++] = a[j++];
 FOR (i, 0 TO k-1) a[first+i] = b[i];
}
```

Ταξινόμηση (x)

◆ Ταξινόμηση με συγχώνευση (διαφορετικά)

```
PROC mergesort (int n, int *a)
{
 int mid;
 if (n <= 1) return;
 mid = n/2;
 mergesort(mid, a);
 mergesort(n-mid, a+mid);
 merge(a, a+mid, a+n);
}
```

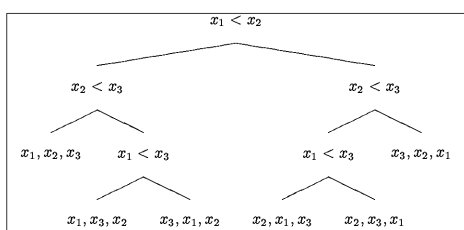
Ταξινόμηση (xi)

◆ Συγχώνευση (διαφορετικά)

```
PROC merge (int *first, int *mid,
 int *last)
{
 int b[last-first+1];
 int *i = first, *j = mid, *k = b;
 while (i < mid AND j < last)
 if (*i < *j) *k++ = *i++;
 else *k++ = *j++;
 while (i < mid) *k++ = *i++;
 while (j < last) *k++ = *j++;
 i = first; j = b;
 while (j < k) *i++ = *j++;
}
```

Ταξινόμηση (xii)

◆ Οποιοσδήποτε αλγόριθμος ταξινόμησης n αριθμών χρειάζεται τουλάχιστον $O(n \log n)$ συγκρίσεις

Ταξινόμηση (xiii)

◆ Ταξινόμηση με διαμέριση (quick sort)

```
PROC quicksort (int a[], int first,
 int last)
{
 int i;
 if (first >= last) return;
 i = partition(a, first, last);
 quicksort(a, first, i);
 quicksort(a, i+1, last);
}
```

Ταξινόμηση

(xiv)

◆ Διαμέριση (partition)

```

FUNC int partition (int a[], int first,
 int last)
{ // επιλογή ενός στοιχείου
 int x = a[(first + last)/2];
 int i = first, j = last;

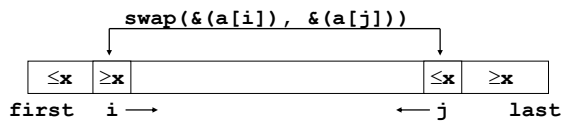
 while (i < j) {
 while (a[i] < x) i++;
 while (x < a[j]) j--;
 if (i < j) swap(&a[i], &a[j]);
 i++; j--;
 }
 return j;
}

```

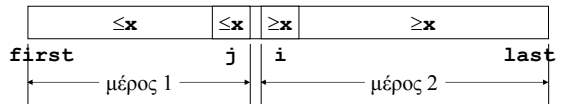
Ταξινόμηση

(xv)

◆ Σε κάθε βήμα της διαμέρισης

◆ Μετά τη διαμέριση

Τεχνολογία λογισμικού

◆ Software engineering

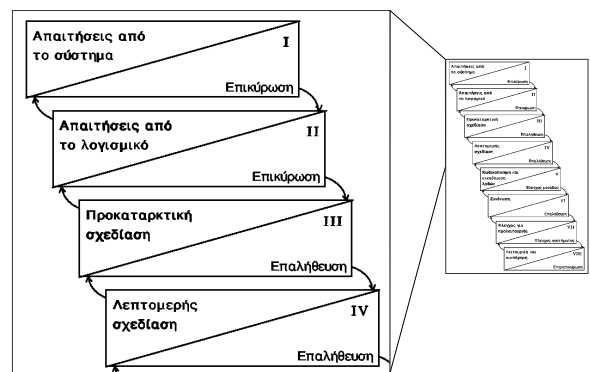
◆ Ανάπτυξη λογισμικού που να εξασφαλίζει:

- παράδοση μέσα σε προδιαγεγραμμένα χρονικά όρια
- κόστος μέσα σε προδιαγεγραμμένα όρια
- καλή ποιότητα
- αξιοπιστία
- δυνατή και όχι δαπανηρή συντήρηση

◆ Μοντέλα κύκλου ζωής λογισμικού

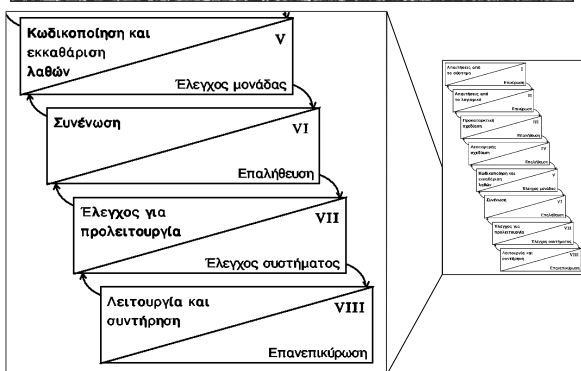
Μοντέλο του καταρράκτη

(i)

Μοντέλο του καταρράκτη

(ii)

Επεξεργασία κειμένου

(i)

◆ Διάβασμα και επεξεργασία όλων των χαρακτήρων της εισόδου, π.χ. μέτρημα

```
int n = 0;
```

```
while (getchar() != EOF) n++;
printf("%d characters were read.\n", n);
```

◆ Η τιμή EOF σημαίνει το τέλος της εισόδου (Ctrl-D ή Ctrl-Z από το πληκτρολόγιο)

Επεξεργασία κειμένου (ii)

- ◆ Π.χ. αντιγραφή της εισόδου στην έξοδο

```
while (true) {
 int c = getchar();
 if (c == EOF) break;
 putchar(c);
}
```

- ◆ Η τιμή **EOF** πρέπει να ανατεθεί σε μεταβλητή **int**, όχι **char**! Ισοδύναμα:

```
int c;
while ((c = getchar()) != EOF)
 putchar(c);
```

Επεξεργασία κειμένου (iii)

- ◆ Διάβασμα και επεξεργασία όλων των ακεραίων της εισόδου, π.χ. άθροιση

```
int i, sum = 0;
while (true) {
 if (scanf("%d", &i) != 1) break;
 sum += i;
}
```

- ◆ Η **scanf** επιστρέφει το πλήθος των στοιχείων που διαβάστηκαν. Ισοδύναμα:

```
int i, sum = 0;
while (scanf("%d", &i) == 1) sum += i;
```

Επεξεργασία κειμένου (iv)

- ◆ Παράδειγμα 1: πρόγραμμα που

- διαβάζει ένα κείμενο από την είσοδο
- μετράει τον αριθμό των χαρακτήρων και τον αριθμό των γραμμών
- υπολογίζει το μέσο όρο μήκους γραμμής

- ◆ Μετράμε τα **'\n'** και τους υπόλοιπους χαρακτήρες

- ◆ Ελέγχουμε για τέλος εισόδου (**EOF**)

- ◆ Για το μέσο όρο, κάνουμε διαίρεση!

Επεξεργασία κειμένου (v)

- ◆ Παράδειγμα 1

```
int lines = 0, chars = 0;
while (true) {
 int c = getchar();
 if (c == EOF) break;
 if (c == '\n') lines++; else chars++;
}
```

```
printf("%d lines were read\n", lines);
```

```
if (lines > 0)
 printf("%0.3lf characters per line\n",
 1.0 * chars / lines);
```

- ◆ Καλύτερα: **(double) chars** μετατροπή τύπου (type cast)

Επεξεργασία κειμένου (vi)

- ◆ Παράδειγμα 2: πρόγραμμα που

- διαβάζει ένα κείμενο από την είσοδο
- μετράει τον αριθμό των χαρακτήρων, των λέξεων και των γραμμών

- ◆ Τι σημαίνει «λέξη»; Διαδοχικά γράμματα!

- ◆ Συνάρτηση για τον εντοπισμό γραμμάτων

```
FUNC bool isletter (char c)
{
 return c >= 'a' AND c <= 'z'
 OR c >= 'A' AND c <= 'Z';
}
```

Επεξεργασία κειμένου (vii)

- ◆ Παράδειγμα 2

```
int c, lines = 0, chars = 0, words = 0;
c = getchar();
while (c != EOF)
 if (isletter(c)) { words++;
 do { chars++; c = getchar(); }
 while (isletter(c));
 }
 else { chars++;
 if (c == '\n') lines++;
 c = getchar();
 }
```

- ◆ Έχουμε διαβάσει ένα χαρακτήρα «μπροστά»!

Επεξεργασία κειμένου (viii)

- ◆ Παράδειγμα 3: πρόγραμμα που
  - διαβάζει ένα κείμενο από την είσοδο
  - μετράει τις συχνότητες εμφάνισης λέξεων με μήκος από 1 μέχρι 20 γράμματα
- ◆ Μέτρηση μήκους λέξης
- ◆ Μετρητές λέξεων ανά μήκος: πίνακας!
- ◆ Εδώ δε χρειάζεται να ασχοληθούμε με τις αλλαγές γραμμών!

Επεξεργασία κειμένου (ix)

- ◆ Παράδειγμα 3

```
int i, c, freq[21];
FOR (i, 1 TO 20) freq[i] = 0;
c = getchar();
while (c != EOF)
 if (isletter(c)) {
 int n = 0;
 do { n++; c = getchar(); }
 while (isletter(c));
 if (n <= 20) freq[n]++;
 }
else c = getchar();
```

Επεξεργασία κειμένου (x)

- ◆ Παράδειγμα 3 (συνέχεια)

```
FOR (i, 1 TO 20)
 printf("%4d words of length %2d\n",
 freq[i], i);
```
- ◆ Μετατροπή κεφαλαίων γραμμάτων σε πεζά

```
FUNC char tolower (char ch)
{
 if (ch >= 'A' AND ch <= 'Z')
 return ch - 'A' + 'a';
 else
 return ch;
}
```

Επεξεργασία κειμένου (xi)

- ◆ Παράδειγμα 4: πρόγραμμα που
  - διαβάζει ένα κείμενο από την είσοδο
  - γράφει τους χαρακτήρες κάθε γραμμής αντίστροφα
- ◆ Αποθήκευση των χαρακτήρων κάθε γραμμής: πίνακας!
- ◆ Πρέπει να υποθέσουμε ένα μέγιστο μήκος γραμμής — θα έπρεπε να κάνουμε έλεγχο υπέρβασής του!

Επεξεργασία κειμένου (xii)

- ◆ Παράδειγμα 4

```
const int MAX = 80;
int i, c, line[MAX];
while ((c = getchar()) != EOF) {
 int n = 0;
 while (c != '\n') {
 line[n++] = c; c = getchar();
 }
 FOR (i, n-1 DOWNTO 0) putchar(line[i]);
 putchar('\n');
}
```

Επεξεργασία κειμένου (xiii)

- ◆ Εύρεση εμφάνισης λέξης-κλειδιού

```
...
// η λέξη-κλειδί έχει 3 χαρακτήρες
FOR (j, 0 TO 2) key[j] = getchar();
...
// έστω i το μήκος της γραμμής
FOR (k, 0 TO i-3)
 if (line[k] == key[0]
 AND line[k+1] == key[1]
 AND line[k+2] == key[2])
 WRITELN("keyword found!");
```

Συμβολοσειρές (i)

- ◆ Πίνακες χαρακτήρων `char []`
- ◆ Δείκτες σε χαρακτήρα `char *`
- ◆ Τελειώνουν με το χαρακτήρα `'\0'`
- ◆ Παράδειγμα


```
char name[30];
printf("What's your name?\n");
scanf("%s", name);
printf("Hi %s, how are you?\n", name);
```

Συμβολοσειρές (ii)

- ◆ Χρήσιμες συναρτήσεις βιβλιοθήκης


```
#include <string.h>
```
- ◆ Μέτρηση μήκους: `strlen`

```
printf("Your name has %d letters.\n",
strlen(name));
```
- ◆ Λεξικογραφική σύγκριση: `strcmp`

```
if (strcmp(name, "John") == 0)
printf("I knew you were John!\n");
```
- ◆ Quiz: `strcmp("ding", "dong") == ?`

Συμβολοσειρές (iii)

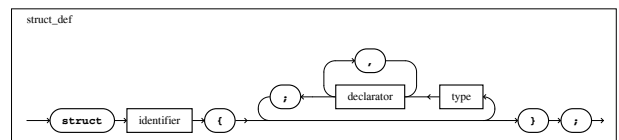
- ◆ Αντιγραφή: `strcpy`

```
char a[10];
strcpy(a, "ding");
a[1] = 'o';
printf("%s\n", a); // dong
```
- ◆ Συνένωση: `strcat`

```
char a[10] = "abc";
strcat(a, "def");
printf("%s\n", a); // abcdef
```

Δομές (i)

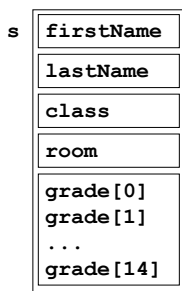
- ◆ Δομή (struct): δομημένη μεταβλητή που αποτελείται από πλήθος επιμέρους μεταβλητών πιθανώς διαφορετικών τύπων
- ◆ Οι επιμέρους μεταβλητές λέγονται πεδία και φέρουν ξεχωριστά ονόματα
- ◆ Σύνταξη

Δομές (ii)

- ◆ Παράδειγμα


```
struct student_t {
char firstName[20];
char lastName[30];
int class, room;
int grade[15];
};
struct student_t s;
...
s.class = 3;
WRITESPLN(s.firstName, s.lastName);
```


Δομές (iii)

- ◆ Παράδειγμα: μέσος όρος βαθμολογίας


```
FUNC REAL average (struct student_t s)
{
REAL sum = 0.0;
int i;

FOR (i, 0 TO 14) sum += s.grade[i];
return sum / 15;
}
```

Δομές μέσα σε δομές (iv)

```
struct date_t {
 int day, month, year;
};
typedef struct date_t date;
struct student_t {
 ...
 date birthDate;
 ...
};
...
WRITELN(s.birthDate.day, "/",
 s.birthDate.month, "/",
 s.birthDate.year);
```

Μιγαδικοί αριθμοί

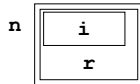
```
struct complex_t { REAL re, im; };
typedef struct complex_t complex;
FUNC complex cMult (complex x, complex y)
{
 complex result;
 result.re = x.re * y.re - x.im * y.im;
 result.im = x.re * y.im + x.im * y.re;
 return result;
}
FUNC REAL cNorm (complex x)
{
 return sqrt(x.re * x.re + x.im * x.im);
}
```

Ενώσεις

◆ Ένωση (union): όπως η δομή αλλά μόνο ένα από τα πεδία χρησιμοποιείται κάθε στιγμή!

◆ Παράδειγμα

```
union number_t { int i; REAL r; };
union number_t n;
n.r = 1.2;
printf("%lf\n", n.r);
n.i = 42;
printf("%d\n", n.i);
printf("%lf\n", n.r); /* λάθος! */
```


Αρχεία (i)

◆ Αρχείο (file): αποτελείται από

- μεταβλητό πλήθος στοιχείων
- αποθηκευμένων το ένα μετά το άλλο
- συνήθως στην περιφερειακή μνήμη (π.χ. στο δίσκο)
- εν γένει περιέχει δυαδικά δεδομένα (binary)
- ειδική περίπτωση: αρχείο κειμένου

◆ Παράδειγμα

```
#include <stdio.h>
FILE *f;
```

Αρχεία (ii)

◆ Άνοιγμα και κλείσιμο αρχείου

fopen fclose

◆ Διάβασμα και γράψιμο

fputc	fgetc	χαρακτήρες
fputs	fgets	συμβολοσειρές
fprintf	fscanf	οτιδήποτε
fwrite	fread	ακολουθίες byte

◆ Έλεγχος τέλους αρχείου

feof

Αρχεία κειμένου (i)

◆ Παράδειγμα: μέτρηση αριθμού γραμμών και χαρακτήρων πολλών αρχείων που ονομάζονται στη γραμμή εντολών

```
#include <stdio.h>
int main (int argc, char *argv[])
{
 int i;
 for (i=1; i<argc; i++)
 // επεξεργασία του αρχείου argv[i]
 return 0;
}
```

Αρχεία κειμένου (ii)

◆ Παράδειγμα (συνέχεια)

```
// επεξεργασία του αρχείου argv[i]
FILE *f;
int chars = 0, lines = 0, c;
if ((f = fopen(argv[i], "rt")) == NULL)
 return 1;
while ((c = fgetc(f)) != EOF) {
 chars++;
 if (c == '\n') lines++;
}
fclose(f);
printf("%d chars, %d lines, %s\n",
 chars, lines, argv[i]);
```

Δυναμικά αρχεία (i)

◆ Παράδειγμα: αντιγραφή δυναμικών αρχείων

```
#include <stdio.h>
int main (int argc, char * argv[])
{
 FILE *fin, *fout;
 fin = fopen(argv[1], "rb");
 if (fin == NULL) return 1;
 fout = fopen(argv[2], "wb");
 if (fout == NULL) return 2;
```

Δυναμικά αρχεία (i)

◆ Παράδειγμα (συνέχεια)

```
while (!feof(fin)) {
 unsigned char buffer[1000];
 unsigned int count;

 count = fread(buffer, 1, 1000, fin);
 fwrite(buffer, 1, count, fout);
}

fclose(fin);
fclose(fout);

return 0;
}
```

Διαχείριση της μνήμης (i)

◆ Στατικές μεταβλητές: γενικές ή τοπικές

- ο χώρος στη μνήμη όπου τοποθετούνται δεσμεύεται κάθε φορά που καλείται η ενότητα όπου δηλώνονται και αποδεσμεύεται στο τέλος της κλήσης

◆ Δυναμικές μεταβλητές

- ο χώρος στη μνήμη όπου τοποθετούνται δεσμεύεται και αποδεσμεύεται δυναμικά, δηλαδή με φροντίδα του προγραμματιστή
- η προσπέλαση σε δυναμικές μεταβλητές γίνεται με τη χρήση δεικτών (pointers)

Διαχείριση της μνήμης (ii)

◆ Με τη βοήθεια των δυναμικών μεταβλητών υλοποιούνται δυναμικοί τύποι δεδομένων

- συνδεδεμένες λίστες,
- δέντρα, γράφοι, κ.λπ.

◆ Πλεονεκτήματα των δυναμικών τύπων

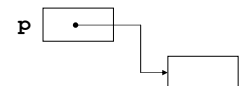
- μπορούν να περιέχουν απεριόριστο πλήθος στοιχείων (αν το επιτρέπει η διαθέσιμη μνήμη)
- κάποιες πράξεις υλοποιούνται αποδοτικότερα (π.χ. προσθήκη και διαγραφή στοιχείων σε ενδιάμεση θέση)

Δυναμική παραχώρηση μνήμης (i)

◆ Δέσμευση

- δημιουργία μιας νέας δυναμικής μεταβλητής

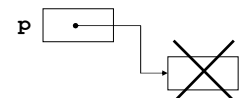
```
int *p;
...
p = NEW(int);
```


◆ Αποδέσμευση

- καταστροφή μιας δυναμικής μεταβλητής

```
...
DELETE(p);
```

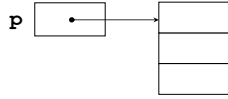

Δυναμική παραχώρηση μνήμης (ii)

◆ Δέσμευση

- δημιουργία πίνακα μεταβλητού μεγέθους

```
int *p, n;
...
n = 3;
p = NEW(int, n);
```


◆ NEW(type) ισοδύναμο με NEW(type, 1)

◆ Αποδέσμευση

```
DELETE(p);
```

Δυναμική παραχώρηση μνήμης (iii)

◆ Πραγματικά σε C

```
#include <stdlib.h>
```

```
int *p;
...
```

```
p = NEW(int, 42);
...
DELETE(p);
```

```
p = (int *) malloc(42 * sizeof(int));
if (p == NULL) {
 printf("Out of memory!\n");
 exit(1);
}
...
free(p);
```

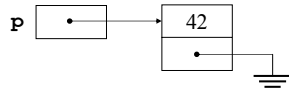
Σύνθετες δυναμικές μεταβλητές (i)

◆ Παράδειγμα

```
struct node_t {
 int info;
 struct node_t *next;
};

typedef struct node_t node, *nodeptr;
nodeptr p;

p = NEW(node);
p->info = 42;
p->next = NULL;
```


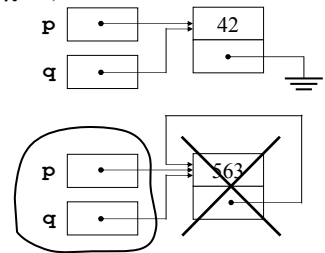
p->something ισοδύναμο με **(*p).something**

Σύνθετες δυναμικές μεταβλητές (ii)

◆ Παράδειγμα (συνέχεια)

```
q = p;
q->info = 563;
q->next = q;

DELETE(p);
```

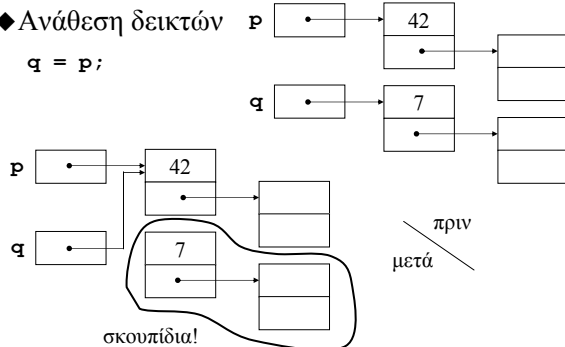

ξεκρέμαστοι δείκτες!

Δείκτες και ανάθεση (i)

◆ Ανάθεση δεικτών

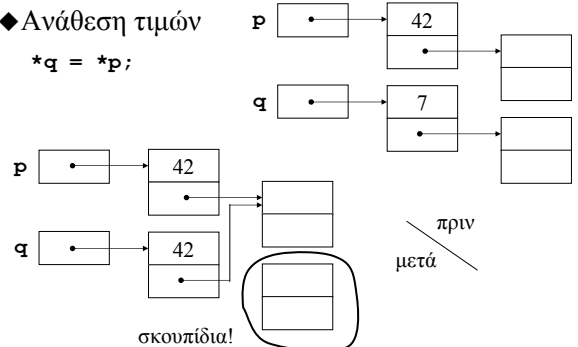
```
q = p;
```


Δείκτες και ανάθεση (ii)

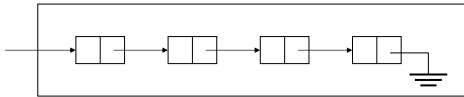
◆ Ανάθεση τιμών

```
*q = *p;
```


Συνδεδεμένες λίστες (i)

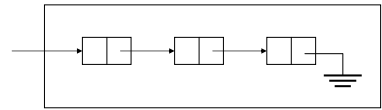
- ◆ Είναι γραμμικές διατάξεις
- ◆ Κάθε κόμβος περιέχει:
  - κάποια πληροφορία
  - ένα σύνδεσμο στον επόμενο κόμβο
- ◆ Ο τελευταίος κόμβος έχει κενό σύνδεσμο

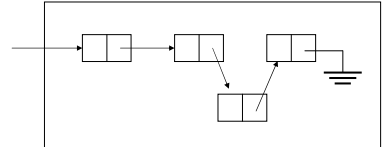
Συνδεδεμένες λίστες (ii)

- ◆ Ευκολότερη προσθήκη στοιχείων

• πριν

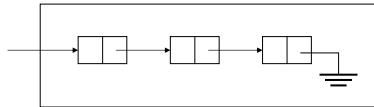
• μετά

Συνδεδεμένες λίστες (iii)

- ◆ Ευκολότερη διαγραφή στοιχείων

• πριν

• μετά

Συνδεδεμένες λίστες (iv)

- ◆ Τύπος κόμβου συνδεδεμένης λίστας

```
struct node_t {
 int info;
 struct node_t *next; ← αυτοαναφορά!
};
```

```
typedef struct node_t node, *nodeptr;
```

- ◆ Μια συνδεδεμένη λίστα παριστάνεται συνήθως με ένα δείκτη στο πρώτο της στοιχείο

```
nodeptr head;
```

Συνδεδεμένες λίστες (v)

- ◆ Παράδειγμα κατασκευής λίστας

```
FUNC nodeptr readListReversed ()
{
 nodeptr head = NULL, n;
 int data;
 while (scanf("%d", &data) == 1) {
 n = NEW(node);
 n->info = data;
 n->next = head;
 head = n;
 }
 return head;
}
```

Συνδεδεμένες λίστες (vi)

- ◆ Εκτύπωση λίστας

```
PROC print (nodeptr p)
{
 while (p != NULL) {
 Writeln(p->info);
 p = p->next;
 }
}
```

- ◆ Ισοδύναμα (για να μη «χαθεί» η αρχή **p**):

```
nodeptr q;
for (q = p; p != NULL; p = p->next)
 Writeln(p->info);
```

Συνδεδεμένες λίστες (vii)

◆ Εκτύπωση λίστας με αναδρομή

```
PROC print (nodeptr p)
{
 if (p != NULL) { WRITELN(p->info);
 print(p->next);
 }
}
```

◆ Εκτύπωση λίστας αντίστροφα με αναδρομή

```
PROC printBack (nodeptr p)
{
 if (p != NULL) { printBack(p->next);
 WRITELN(p->info);
 }
}
```

Πολυπλοκότητα (i)

◆ Κόστος της εκτέλεσης ενός αλγορίθμου που επιλύει κάποιο πρόβλημα, συναρτήσει του μεγέθους του προβλήματος

- χρόνος: αριθμός υπολογιστικών βημάτων
- χώρος: απαιτούμενο μέγεθος μνήμης

◆ Συναρτήσεις πολυπλοκότητας

- θετικές και αύξουσες
- π.χ. $f(n) = n(n-1)/2$

Πολυπλοκότητα (ii)

◆ Άνω φράγμα: O

$$O(f) = \{ g \mid \exists c. \exists n_0. \forall n > n_0. g(n) < c f(n) \}$$

◆ Κάτω φράγμα: Ω

$$\Omega(f) = \{ g \mid \exists c. \exists n_0. \forall n > n_0. g(n) > c f(n) \}$$

◆ Τάξη μεγέθους: Θ

$$\Theta(f) = \{ g \mid \exists c_1, c_2. \exists n_0. \forall n > n_0. \\ c_1 < g(n) / f(n) < c_2 \}$$

- Γράφουμε $g = O(f)$ αντί $g \in O(f)$
- π.χ. $5n^2 + 4n - 2n \log n + 7 = \Theta(n^2)$

Πολυπλοκότητα (iii)

$$O(1) < O(\log^* n) < O(\log n) < O(\sqrt{n}) \\ < O(n) < O(n \log n) \\ < O(n^2) < O(n^2 \log^5 n) \\ < O(n^3) < \dots < \text{Poly} \\ < O(2^n) < O(n!) < O(n^n) \\ < O(2^{2^n}) < \dots$$

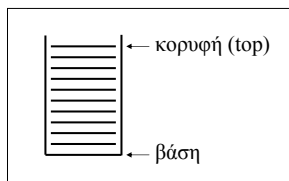
$$\text{Poly} = n^{O(1)}$$

$2^{2^{2^{\dots^2}}}$ η υπερεκθετική συνάρτηση: $2^{2^{\dots^2}}$ (n φορές)
και $\log^* n$ η αντίστροφη της

Στοιβες (i)

◆ Last In First Out (LIFO)

ό,τι μπαίνει τελευταίο, βγαίνει πρώτο

Στοιβες (ii)

◆ Αφηρημένος τύπος δεδομένων

- Ορίζεται ο τύπος **stack** που υλοποιεί τη στοιβία (ακεραίων αριθμών)
- Ορίζονται οι απαραίτητες πράξεις:
  - **empty** η άδεια στοιβία
  - **push** προσθήκη στοιχείου στην κορυφή
  - **pop** αφαίρεση στοιχείου από την κορυφή

- Ο τρόπος υλοποίησης των παραπάνω δεν ενδιαφέρει αυτούς που θα τα χρησιμοποιήσουν
- Τέτοιοι τύποι λέγονται αφηρημένοι (ΑΤΔ)

Στοιβες

(iii)

◆Υλοποίηση με πίνακα

```
const int size = 100;
struct stack_t {
 int arr[size], top;
};
typedef struct stack_t stack;
```

◆Άδεια στοίβα

```
FUNC stack empty ()
{
 stack result;
 result.top = 0;
 return result;
}
```

Στοιβες

(iv)

◆Προσθήκη στοιχείου

```
PROC push (stack *s, int data)
{
 s->arr[s->top] = data; s->top++;
}
```

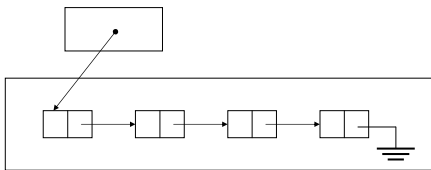
◆Αφαίρεση στοιχείου

```
FUNC bool pop (stack *s, int *dataptr)
{
 if (s->top == 0) return false;
 s->top--; *dataptr = s->arr[s->top];
 return true;
}
```

Στοιβες

(v)

◆Υλοποίηση με απλά συνδεδεμένη λίστα

Στοιβες

(vi)

◆Υλοποίηση με απλά συνδεδεμένη λίστα

```
struct node_t {
 int info;
 struct node_t *next;
};
typedef struct node_t node, *stack;
```

◆Άδεια στοίβα

```
FUNC stack empty ()
{
 return NULL;
}
```

Στοιβες

(vii)

◆Προσθήκη στοιχείου

```
PROC push (stack *s, int data)
{
 node *p;
 p = NEW(node);
 p->info = data;
 p->next = *s;
 *s = p;
}
```

Στοιβες

(viii)

◆Αφαίρεση στοιχείου

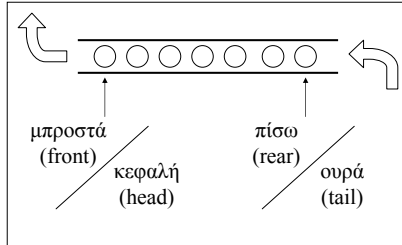
```
FUNC bool pop (stack *s, int *dataptr)
{
 node *p;
 if (s == NULL) return false;
 p = *s;
 *dataptr = (*s)->info;
 *s = (*s)->next;
 DELETE(p);
 return true;
}
```


Ουρές

(i)

- ◆ First In First Out (FIFO)
ό,τι μπαίνει πρώτο, βγαίνει πρώτο

Ουρές

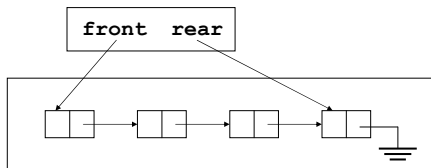
(ii)

- ◆ Αφηρημένος τύπος δεδομένων
  - Ορίζεται ο τύπος **queue** που υλοποιεί την ουρά (ακεραίων αριθμών)
  - Ορίζονται οι απαραίτητες πράξεις:
    - **empty** η άδεια ουρά
    - **enqueue** προσθήκη στοιχείου στο τέλος
    - **dequeue** αφαίρεση στοιχείου από την αρχή
    - **isempty** έλεγχος για άδεια ουρά

Ουρές

(iii)

- ◆ Υλοποίηση με απλά συνδεδεμένη λίστα

Ουρές

(iv)

- ◆ Υλοποίηση με απλά συνδεδεμένη λίστα

```
struct node_t {
 int info;
 struct node_t *next;
};
typedef struct node_t node;
struct queue_t {
 node *front, *rear;
};
typedef struct queue_t queue;
```

Ουρές

(v)

- ◆ Άδεια ουρά

```
FUNC queue empty ()
{
 queue result;
 result.front = NULL;
 result.rear = NULL;
 return result;
}
```

Ουρές

(vi)

- ◆ Προσθήκη στοιχείου

```
PROC enqueue (queue *q, int data)
{
 node *p;
 p = NEW(node);
 p->info = data;
 p->next = NULL;
 if (q->front == NULL)
 q->front = p;
 else
 q->rear->next = p;
 q->rear = p;
}
```

Ουρές

(vii)

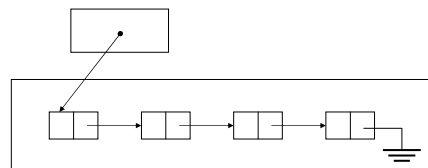
◆ Αφαίρεση στοιχείου

```
FUNC bool dequeue (queue *q, int *dataptr)
{
 node *p;
 if (q->front == NULL) return false;
 p = q->front;
 *dataptr = q->front->info;
 if (q->front == q->rear)
 q->rear = NULL;
 q->front = q->front->next;
 DELETE(p);
 return true;
}
```

Γραμμικές λίστες

(i)

◆ Γενική μορφή απλά συνδεδεμένης λίστας


```
struct node_t {
 int info;
 struct node_t *next;
};
typedef struct node_t node, *list;
```

Γραμμικές λίστες

(ii)

◆ Εισαγωγή στο τέλος

$O(n)$

```
PROC insertAtRear (list *l, int data)
{
 node *p, *q;
 p = NEW(node);
 p->info = data; p->next = NULL;
 if (*l == NULL) *l = p;
 else { q = *l;
 while (q->next != NULL)
 q = q->next;
 q->next = p;
 }
}
```

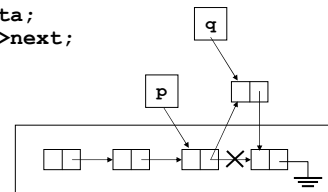
Γραμμικές λίστες

(iii)

◆ Εισαγωγή μετά τον κόμβο p

$O(1)$

```
PROC insertAfter (node *p, int data)
{
 node *q;
 if (p != NULL) {
 q = NEW(node);
 q->info = data;
 q->next = p->next;
 p->next = q;
 }
}
```


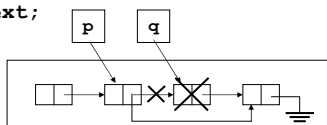
Γραμμικές λίστες

(iv)

◆ Διαγραφή του κόμβου μετά τον p

$O(1)$

```
FUNC bool deleteAfter (node *p,
 int *dataptr)
{
 node *q;
 if (p == NULL OR p->next == NULL)
 return false;
 q = p->next;
 *dataptr = q->info;
 p->next = q->next;
 DELETE(q);
 return true;
}
```


Γραμμικές λίστες

(v)

◆ Εύρεση στοιχείου

$O(n)$

```
FUNC node* search (list l, int data)
{
 node *p;
 for (p = l; p != NULL; p = p->next)
 if (p->info == data) return p;
 return NULL;
}
```

Γραμμικές λίστες

(vi)

◆ Αντιστροφή λίστας

$O(n)$

```
PROC reverse (list *l1)
{
 node *p, *q;
 q = NULL;
 while (*l1 != NULL) {
 p = *l1;
 *l1 = p->next;
 p->next = q;
 q = p;
 }
 *l1 = q;
}
```

Γραμμικές λίστες

(vii)

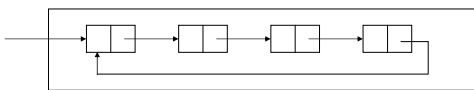
◆ Συνένωση δύο λιστών

$O(n)$

```
PROC concat (list *l1, list l2)
{
 node *p;
 if (l2 == NULL) return;
 if (*l1 == NULL) *l1 = l2;
 else {
 p = *l1;
 while (p->next != NULL) p = p->next;
 p->next = l2;
 }
}
```

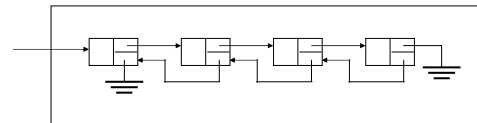
Κυκλικές λίστες

- ◆ Ο επόμενος του τελευταίου κόμβου είναι πάλι ο πρώτος

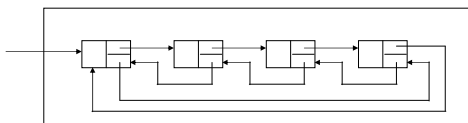
Διπλά συνδεδεμένες λίστες

- ◆ Δυο σύνδεσμοι σε κάθε κόμβο, προς τον επόμενο και προς τον προηγούμενο

Διπλά συνδεδεμένες κυκλικές λίστες

- ◆ Δυο σύνδεσμοι σε κάθε κόμβο, προς τον επόμενο και προς τον προηγούμενο
- ◆ Ο επόμενος του τελευταίου είναι ο πρώτος
- ◆ Ο προηγούμενος του πρώτου είναι ο τελευταίος

Γράφοι

(i)

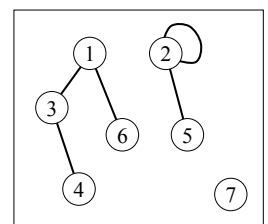
◆ Γράφος ή γράφημα (graph) $G = (V, E)$

- V Σύνολο κόμβων ή κορυφών
- E Σύνολο ακμών, δηλαδή ζευγών κόμβων

◆ Παράδειγμα

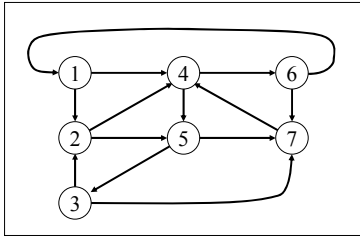
$V = \{1, 2, 3, 4, 5, 6, 7\}$
 $E = \{(x, y) \mid x, y \in V, x+y=4 \text{ ή } x+y=7\}$

◆ Γραφική παράσταση

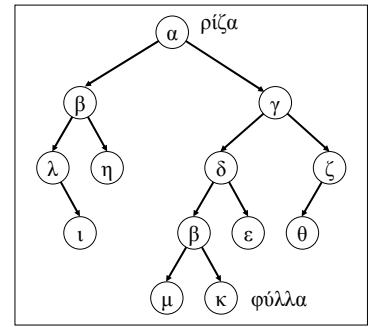
Γράφοι (ii)

- ◆ Κατευθυνόμενος γράφος (directed graph)
  - Οι ακμές είναι διατεταγμένα ζεύγη
  - Μπορούν να υλοποιηθούν με δείκτες

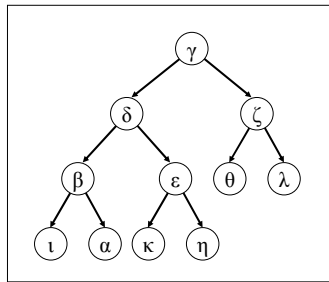
Δυαδικά δέντρα (i)

- ◆ Ειδικοί γράφοι της μορφής:
  - ◆ Κάθε κόμβος έχει 0, 1 ή 2 παιδιά
  - ◆ Ρίζα: ο αρχικός κόμβος του δένδρου
  - ◆ Φύλλα: κόμβοι χωρίς παιδιά

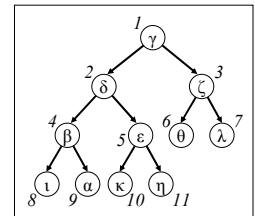
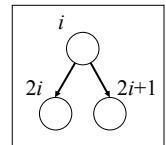
Δυαδικά δέντρα (ii)

- ◆ Πλήρες δυαδικό δέντρο:
  - ◆ Μόνο το κατώτατο επίπεδο μπορεί να μην είναι πλήρες
- ◆ Πλήθος κόμβων = $n \Rightarrow \text{ύψος} = O(\log n)$

Δυαδικά δέντρα (iii)

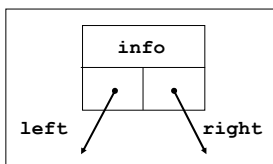
- ◆ Υλοποίηση με πίνακα
  - Αν ένας κόμβος αποθηκεύεται στη θέση i του πίνακα, τα παιδιά του αποθηκεύονται στις θέσεις $2i$ και $2i+1$
- ◆ Παράδειγμα
  - $a[1] = '\gamma'; a[7] = '\lambda';$
  - $a[2] = '\delta'; a[8] = '\iota';$
  - $a[3] = '\zeta'; a[9] = '\alpha';$
  - $a[4] = '\beta'; a[10] = '\kappa';$
  - $a[5] = '\epsilon'; a[11] = '\eta';$
  - $a[6] = '\theta'$

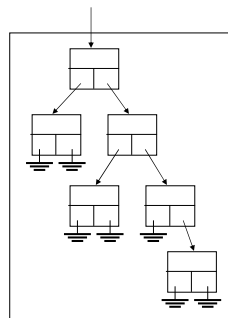
Δυαδικά δέντρα (iv)

- ◆ Υλοποίηση με δείκτες

```
struct node_t {
 int info;
 struct node_t *left,
 *right;
};
```



```
typedef struct node_t node, *tree;
```

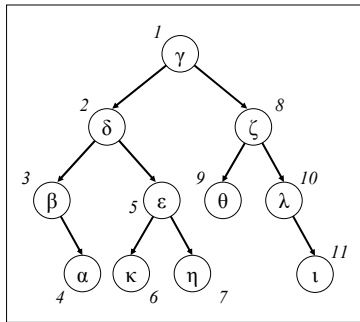

Δυαδικά δέντρα (v)

- ◆ Διάσχιση όλων των κόμβων ενός δέντρου
  - προθεματική διάταξη (preorder) για κάθε υποδέντρο, πρώτα η ρίζα, μετά το αριστερό υποδέντρο και μετά το δεξιό
  - επιθεματική διάταξη (postorder) για κάθε υποδέντρο, πρώτα το αριστερό υποδέντρο, μετά το δεξιό και μετά η ρίζα
  - ενθεματική διάταξη (inorder) για κάθε υποδέντρο, πρώτα το αριστερό υποδέντρο, μετά η ρίζα και μετά το δεξιό

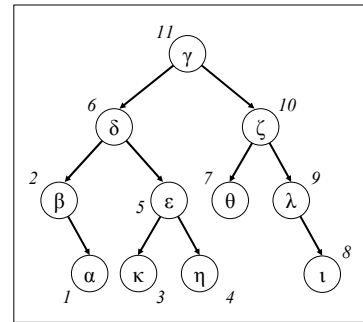
Δυαδικά δέντρα (vi)

◆ Διάσχιση preorder

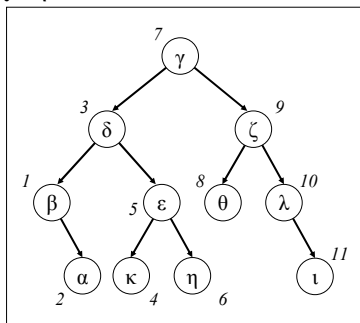
Δυαδικά δέντρα (vii)

◆ Διάσχιση postorder

Δυαδικά δέντρα (viii)

◆ Διάσχιση inorder

Δυαδικά δέντρα (ix)

◆ Υλοποίηση της διάσχισης preorder

```
PROC preorder (tree t)
{
 if (t != NULL) { WRITELN(t->info);
 preorder(t->left);
 preorder(t->right);
 }
}
```

- ◆ Η παραπάνω διαδικασία είναι αναδρομική
- ◆ Η μη αναδρομική διάσχιση είναι εφικτή αλλά πολύπλοκη (threading)

Το λειτουργικό σύστημα Unix (i)

- ◆ Bell Labs, ~1970
- ◆ Δομή του Unix
  - πυρήνας (kernel)
  - φλοιός (shell)
  - βοηθητικά προγράμματα (utilities)
- ◆ Ιεραρχικό σύστημα αρχείων
  - Δενδρική δομή
  - Ένας κατάλογος (directory) μπορεί να περιέχει αρχεία (files) ή άλλους (υπο)καταλόγους

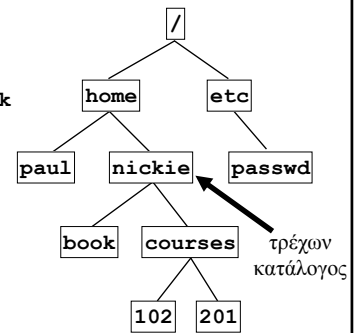
Το λειτουργικό σύστημα Unix (ii)

◆ Απόλυτα ονόματα

```
/
/etc
/home/nickie/book
/home/paul
/etc/passwd
```

◆ Σχετικά ονόματα

```
book
courses/201
./courses/102
../paul
../../etc/passwd
```


Το λειτουργικό σύστημα Unix (iii)

- ◆ Θετικά στοιχεία του Unix
  - ιεραρχικό σύστημα αρχείων
  - πολλοί χρήστες συγχρόνως (multi-user)
  - πολλές διεργασίες συγχρόνως (multi-tasking)
  - επικοινωνίες και υποστήριξη δικτύου
- ◆ Αρνητικά στοιχεία του Unix
  - κρυπτογραφικά ονόματα εντολών
  - περιορισμένη και συνθηματική βοήθεια

Σύστημα αρχείων του Unix (i)

- ◆ Αντιγραφή αρχείων **cp**
  - `cp oldfile newfile`
  - `cp file1 file2 ... filen directory`
  - `cp -r directory1 directory2`
  - `cp -i oldfile newfile`
- ◆ Μετονομασία ή μετακίνηση αρχείων **mv**
  - `mv oldfile newfile`
  - `mv file1 file2 ... filen directory`
  - `mv -i oldfile newfile`

Σύστημα αρχείων του Unix (ii)

- ◆ Διαγραφή αρχείων **rm**
  - `rm file1 file2 ... filen`
  - `rm -i file1 file2 ... filen`
  - `rm -f file1 file2 ... filen`
  - `rm -r directory`
- ◆ Δημιουργία directories **mkdir**
  - `mkdir directory1 ... directoryn`
- ◆ Διαγραφή άδειων directories **rmdir**
  - `rmdir directory1 ... directoryn`
- ◆ Αλλαγή directory **cd**
  - `cd directory`

Σύστημα αρχείων του Unix (iii)

- ◆ Εμφάνιση πληροφοριών για αρχεία **ls**
  - `ls`
  - `ls file1 file2 directory3 ...`
  - Επιλογές (options)
    - l εκτεταμένες πληροφορίες
    - a εμφανίζονται και τα κρυφά αρχεία
    - t ταξινόμηση ως προς το χρόνο τροποποίησης
    - F εμφανίζεται ο τύπος κάθε αρχείου
    - d εμφανίζονται πληροφορίες για ένα directory, όχι για τα περιεχόμενά του
    - R αναδρομική εμφάνιση πληροφοριών

Προγράμματα εφαρμογών Unix (i)

- ◆ Εμφάνιση manual page **man**
  - `man command`
  - `whatis command`
- ◆ Εμφάνιση περιεχομένων αρχείου **cat**
  - `cat file1 file2 ... filen`
- ◆ Εμφάνιση περιεχομένων αρχείου ανά σελίδα **more** **less**
  - `more file1 file2 ... filen`
  - `less file1 file2 ... filen`

Προγράμματα εφαρμογών Unix (ii)

- ◆ Εμφάνιση πρώτων γραμμών **head**
  - `head file1 file2 ... filen`
  - `head -10 file1 file2 ... filen`
- ◆ Εμφάνιση τελευταίων γραμμών **tail**
  - `tail file1 file2 ... filen`
  - `tail -10 file1 file2 ... filen`
- ◆ Πληροφορίες για το είδος αρχείου **file**
  - `file file1 file2 ... filen`
- ◆ Εμφάνιση ημερομηνίας και ώρας **date**
  - `date`

Προγράμματα εφαρμογών Unix (iii)

- ◆ Εκτύπωση αρχείου **lpr**
`lpr file1 file2 ... filen`
- ◆ Μεταγλωττιστής Pascal **pc**
`pc -o executable program.p`
`gpc -o executable program.p`
- ◆ Μεταγλωττιστής C **cc**
`cc -o executable program.p`
`gcc -o executable program.p`
- ◆ Επεξεργασία αρχείου κειμένου **vi**
`vi file1 file2 ... filen`

Βασική λειτουργία του vi (i)

- ◆ Δύο καταστάσεις λειτουργίας
  - κατάσταση εντολών
  - κατάσταση εισαγωγής κειμένου
- ◆ Στην κατάσταση εισαγωγής κειμένου
  - πηγαίνουμε με συγκεκριμένες εντολές (π.χ. **i**, **a**)
  - μπορούμε μόνο να εισάγουμε χαρακτήρες
- ◆ Στην κατάσταση εντολών
  - πηγαίνουμε με το πλήκτρο **ESC**
  - μπορούμε να μετακινούμαστε και να δίνουμε εντολές

Βασική λειτουργία του vi (ii)

- ◆ Μετακίνηση μέσα σε αρχείο
  - ← ↓ ↑ → κατά ένα χαρακτήρα
  - h j k l** (ομοίως)
  - w** μια λέξη δεξιά
  - CTRL+F** μια σελίδα μετά
  - CTRL+B** μια σελίδα πριν
  - CTRL+D** μισή σελίδα μετά
  - CTRL+U** μισή σελίδα πριν
  - o \$** στην αρχή ή στο τέλος της γραμμής
  - ^** στον πρώτο χαρακτήρα της γραμμής

Βασική λειτουργία του vi (iii)

- ◆ Μετακίνηση μέσα σε αρχείο (συνέχεια)
  - + στην αρχή της προηγούμενης ή της επόμενης γραμμής
  - ( ) στην αρχή της προηγούμενης ή της επόμενης πρότασης
  - { } στην αρχή της προηγούμενης ή της επόμενης παραγράφου
  - n G** στην *n*-οστή γραμμή
  - G** στην τελευταία γραμμή

Βασική λειτουργία του vi (iv)

- ◆ Εισαγωγή κειμένου
  - i a** εισαγωγή πριν ή μετά τον cursor
  - I A** εισαγωγή στην αρχή ή στο τέλος της γραμμής
  - o O** εισαγωγή σε νέα κενή γραμμή κάτω ή πάνω από την τρέχουσα
  - r** αντικατάσταση ενός χαρακτήρα
  - R** αντικατάσταση πολλών χαρακτήρων

Βασική λειτουργία του vi (v)

- ◆ Διαγραφή κειμένου
  - x** του τρέχοντα χαρακτήρα
  - X** του προηγούμενου χαρακτήρα
  - dw** μέχρι το τέλος λέξης
  - dd** ολόκληρης της τρέχουσας γραμμής
  - n dd** *n* γραμμών αρχίζοντας από την τρέχουσα
  - Οι λέξεις και οι γραμμές που διαγράφονται τοποθετούνται στο buffer (cut)

Βασική λειτουργία του vi (vi)

- ◆ Εύρεση συμβολοσειράς
  - / *xxx* εύρεση προς τα εμπρός
  - ? *xxx* εύρεση προς τα πίσω
  - n N** επόμενη εύρεση ορθής ή αντίθετης φοράς
- ◆ Άλλες εντολές
  - CTRL-L** επανασχεδίαση της εικόνας
  - u** ακύρωση της τελευταίας εντολής
  - .** επανάληψη της τελευταίας εντολής
  - J** συνένωση της τρέχουσας γραμμής με την επόμενη

Βασική λειτουργία του vi (vii)

- ◆ Αντιγραφή και μετακίνηση κειμένου
  - yy** αντιγραφή μιας γραμμής στο buffer (copy)
  - n yy** αντιγραφή *n* γραμμών στο buffer
  - p P** επικόλληση των περιεχομένων του buffer κάτω ή πάνω από την τρέχουσα γραμμή (paste)
- ◆ Αποθήκευση και έξοδος
  - :w** αποθήκευση του αρχείου
  - :q** έξοδος
  - :wq** αποθήκευση του αρχείου και έξοδος
  - :q!** έξοδος χωρίς αποθήκευση

Internet (i)

- ◆ Δίκτυο υπολογιστών (computer network)
- ◆ Ονόματα και διευθύνσεις υπολογιστών
  - Διεύθυνση IP **147.102.1.1**
  - Όνομα **theseas.softlab.ece.ntua.gr**
    - ο υπολογιστής στο δίκτυο του Εργαστηρίου Τεχνολογίας Λογισμικού στο δίκτυο της Σ.Η.Μ.Μ.Υ. στο δίκτυο του Ε.Μ.Π. στο δίκτυο της Ελλάδας
  - Επικράτειες (domains)

Internet (ii)

- ◆ Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (e-mail)
  - ηλεκτρονική ταχυδρομική διεύθυνση **nickie@softlab.ntua.gr**
    - όνομα χρήστη
    - όνομα υπολογιστή ή επικράτειας
  - υπάρχει πληθώρα εφαρμογών που διαχειρίζονται το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο

Internet (iii)

- ◆ Πρόσβαση σε απομακρυσμένους υπολογιστές (telnet)

```
maya$ telnet theseas.softlab.ntua.gr
SunOS 5.7
login: nickie
Password:
Last login: Thu Jan 16 12:33:45
Sun Microsystems Inc. SunOS 5.7
You have new mail.
Fri Jan 17 03:16:45 EET 2003
There are 28 messages in your mailbox.
There are 2 new messages.
theseas$
```

Internet (iv)

- ◆ Μεταφορά αρχείων (FTP)
  - κατέβασμα αρχείων (download) μεταφορά αρχείων από τον απομακρυσμένο υπολογιστή προς τον τοπικό υπολογιστή
  - ανέβασμα αρχείων (upload) μεταφορά αρχείων από τον τοπικό υπολογιστή προς τον απομακρυσμένο υπολογιστή
  - anonymous FTP π.χ. **ftp.ntua.gr**

◆ Ηλεκτρονικά νέα (news)

- ομάδες συζήτησης (newsgroups)
η συζήτηση συνήθως περιστρέφεται γύρω από συγκεκριμένα θέματα
π.χ. `comp.lang.pascal`
- οι ομάδες συζήτησης λειτουργούν σαν πίνακες ανακοινώσεων
- καθένας μπορεί να διαβάσει τις ανακοινώσεις των άλλων και να βάλει την ανακοίνωσή του (posting)

◆ Κουτσομπολιό (chat ή IRC)

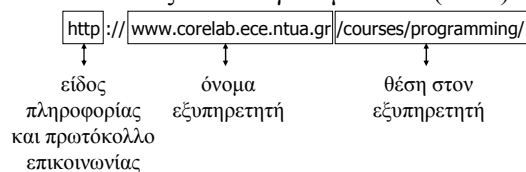
- κανάλια (channels)
η συζήτηση περιστρέφεται γύρω από ένα θέμα κοινού ενδιαφέροντος
- είναι όμως σύγχρονη, δηλαδή γίνεται σε συγκεκριμένο χρόνο και δεν τηρείται αρχείο των λεχθέντων
- καθένας μπορεί να «ακούει» τα λεγόμενα των άλλων και να «μιλά» προς αυτούς

◆ Παγκόσμιος ιστός

World-Wide Web (WWW)

- ένα σύστημα αναζήτησης υπερμεσικών πληροφοριών (hypermedia information)
- ιστοσελίδες (web pages), υπερμέσα (hypermedia), σύνδεσμοι (links), εξυπηρετητές (servers), και περιηγητές (browsers)

◆ Διευθύνσεις στον παγκόσμιο ιστό (URL)

◆ Παραδείγματα διευθύνσεων

`http://www.ntua.gr/`
`ftp://ftp.ntua.gr/pub/linux/README.txt`
`news://news.ntua.gr/comp.lang.pascal`